46ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 414 Կ. ՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 24/6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1902 ՇԱԲԱԹ 3 ՁԷՄՍԶԻԻԼ ՍԽԷՐ 24 ԱՂՕՍԹՕՍ 1318

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ՈՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պոպոլ Ալի ճառատէպ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն արուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى و سياسى غزيته‌در
اداره‌خانه‌سى: باب عالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Դրսեւորհմանի համար	25 ֆր.	13 ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԱՍՏԾՈՒՄՆԵՐ

ՎԷՊԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋԸ

Խիստ յուզուած էի անցեալ շաբաթ օր, երբ Ժաւուանդոր'ի վերջին մասը գրեցի։ Զեմ գիտեր ինչո՞ւ տխուր տպեցութիւն ըրաւ վերջինական հրաժեշտը վէպին անձնաւորութիւններուն, որոնց հետ տարի մը ապրած՝ անոնց ուրախութեան ուրախակից և վիշտերուն վշտակից եղած էի։

Եւ ինչ կ'արժէ գրութիւն մը, վէպ մ'ամենաւանդ ուր գրողը իր նկարագրած միջավայրին ու ներկայած անձանց հետ չապրիր։

Ես այնպէս կը հաւատամ որ վէպի մը ընթերցողներն ալ կ'ապրին նոյն այն միջավայրին մէջ ուր կը տանի գիրքը հեղինակը։ Անչափ՝ սա և կին ընթերցողներ մանաւանդ՝ ժամանակի մը համար կատարելապէս կը ձուլուին իրենց նախասիրած տիպարներուն վրայ, որոնց կեանքը կը կարդան ասուն վէպին մէջ։

Անձնական փորձառութեամբ գիտեմ վէպին ազդեցութիւնը։

Տղայութեանս երբ Թաքուական Հրիտ կարդացի, իղձ մը, անզուսպ փափաք մը կ'զգայի մէջս, վէպին ամենէն կարկառուն դէմքին, Ռօսէնի սխրագործութիւններն ընդօրինակելու, ոճիրներ գործելը սովորական բաներ կը թուէին աչքիս և իմ տղայի հետաքրքրութեամբս հեռու չէի մանուածապատ դարձուածքներու վրայ խորհելէ։ Իսկ երբ Մօնթէ Քրիսթոն ձեռքս անցաւ, գիշեր ցորեկ Էտմոն Տանթէսի վրայ կը մտածէի։ Պզտիկ վիպակ մը կայ Ալէքսիս անուամբ, ուր հարուստի մը զաւակ կրօնքին փարելով լքած է ընտանի յարկը, ամուսնական առաքասը, գիշեր ցորեկ աղօթելու համար։ Այս գրքոյկ որ ամենէն տարածուածն է ժողովուրդին մէջ, արդեօք քանի՞ քանի՞ երիտասարդներ ու պատանիներ մղած է կրօնամոլութեան, չըսեմ կրօնաւորութեան։

Ամէն ընթերցողի համար անկարելի է զերծ մնալ վէպին տպաւորութենէն։ Իմ համոզումս այս է, որուն համար յանախ բարի, օրինակելի տիպարները կ'ընտրեմ վէպիս նիւթ, վստահ ըլլալով որ անուղղակի դաս մը տուած պիտի ըլլամ ընթերցողներուս և ընթերցուհիներուս։ Գիտեմ որ բարիներուն քով չարեր ալ կ'ապրին, և անպարեկացներու թիւը գուցէ հարիւրապատիկ աւելի է ուղղամիտներէն, բայց ի՞նչ հարկ զանոնք հրապարակելու անոնց հրապուրիչ կողմերը ցուցադրելու, երբ առանց դաստուտի ալ կը սորվեցուին անբարոյութիւնն ու մոլութիւնը։

Գրողներէ ոմանց հաւատքը այն է որ, ժողովուրդին ամենէն աւելի նախասիրածը լկտի տեսարաններու և վաւաշտ ու կեղտոտ նկարագրականներու ընթերցումն է։ Որչա՜փ սխալ։ Մեր հասարակութիւնը փառք Աստուծոյ դեռ այնչափ ինկած չէ բարոյապէս որ կնոջը, աղջկանն ու զաւակին կարդացնէ այնպիսի պատմութիւններ որոնք պարկեշտ միջավայրերու մէջ ո՛չ կը գործուին և ոչ ալ պատուաւոր մէկը կը զիջանի ընտանիքներու մէջ ատանկ ինդիրներու վրայ խօսիլ։

Մեր նորահաս սերունդին, մեր երկսեռ երիտասարդութեան համար ամենէն անհրաժեշտ եղած բանը նկարագրի ազնուութիւն ու զօրեղ բարոյական է. չէ թէ ա՛ն սխալ հասկցուած կրօն բարոյականը որուն կեղեւին տակ կղերութեան ախտը կը հանգչի, այլ ազգասիրութեան, անկեղծութեան, արութեան և աշխատասիրութեան բարոյականը, ինչ որ ամենէն աւելի կրնան միջոցաւ կարելի է աւանդել ժողովրդեան, քանի որ իր կեանքին, արդէն միջավայրէն առնուած վէպն է որ ակի պէս ու հասկացողութեամբ կը կարդայ հասարակութիւնը ու կը հրանգուի անկէ։

Սկզբունք մը որ միակ նեցուկը պիտի ըլլայ մեր նորահասներուն՝ սա է թէ «աշխարհի մէջ յաջողելու համար մարդ անպատճառ հարստութիւն ժառանգելու չէ հարմէն, և թէ ոչ է մէկը կրնայ իր ձեռքով չինել բախտը, եթէ գիտնայ աշխատիլ և յարատեւել»։ Ասիաւասիկ ամենէն մեծ խնդիրը որուն չուրջ կը դառնան մեր վէպերը։ Ասիկա բարի փափաք մը կամ օգտակար գաղափար մը չէ լոկ, գործնական, դրական եղելութիւն մ'է որուն հարիւրաւոր կենդանի օրինակները կրնանք մատնանիշ ընել ես ալ դուք ալ։

Հիմա որ դպրոցները խումբ խումբ չորսնուաւարներ կը հասցնեն ամէն տարի, հիմա որ տնտեսական պայքարը այնքան խստացած է աշխարհի ամէն կողմ, հացի խնդիրէն աւելի ամմէութիւն, անկէ աւելի կարեւորութիւն ունեցող գործ չենք տեսներ մեր երիտասարդներուն համար, որոնք ամենէն աւելի կեանքի առաջնորդի մը պէտք ունին իրենց յուսահատ և անտիրտ քայլերուն մէջ։

Վէպ մը պէտք է բարոյական կամ ընտանեկան խնդիր մը շօշափէ, բայց ի՞նչ խնդիր, ընթերցողներէն չորս հարիւր հազար փարախ հեռու խնդիր մը ծեծելը ի՞նչ արդիւնք կունենայ։ Ժամանակս վէպեր գրուած են մեր մէջ, գաղափարական, օգտային վէպեր, որոնք իբր թէ ֆէմինիզմի խնդիրը պաշտպանած, կանանց ազատագրութիւնը ջատագոված են։ Ֆէմինիզմը ո՞ւր մնաք ո՞ւր։ մեր կիներէ հարիւրին իմանալը դեռ չակէ չիտակ սատրագրութիւնը գտել չի գիտեր և կ'ապրի ընտանեկան այնպիսի ազատ միջավայրի մը մէջ, որուն բարձրութեան հասնելու համար հոգի պիտի տար գործատուններու հանրային պաշտօններու մէջ հեծող, տառապող Եւրոպացի քաղաքակիրթ կինը։ Մեր կանանց համար անհրաժեշտ եղած բանը տանտիկնութիւնը, ընտանիքին անդամներուն հետ սիրով վարուիլը, զաւակները խնամելն ու մեր ինքնայատուկ տոհմարոյր հանն ու հոսը տան մէջ պահպանելն է։ Ամենէն աւելի այս բաներ պէտք է որ սորվեցնենք մեր կիներուն, որովհետեւ ասոնցմով է որ պիտի կրնանք ապահովել մեր ընտանեկան գոյութիւնը, երջանկութիւնն ու բարօրութիւնը։

Ընտանեկան կեանքի մէջ զէվզէկնալու չրջանը անցաւ, ժամանակուան մը համար էր ան, երբ Եւրոպացիներու նմանելու, բնատոհմիկ սովորոյթները մերժելու, մեր ինքնութիւնը կեղծելու փորձեր կ'ընէինք։ Կեղծ քաղաքակրթութեամբ նոր պատուաստուող հասկանքի մը համար չատ բնական էր այս ընթացքը։ Հիմա սակայն որ կէս դարէ ի վեր բաւական մօտէն ճանչցանք եւրոպական կեղծ քաղաքակրթութիւնն ու անոր յոռի հետեւանքը, ինչո՞ւ հեռանանք մեր բնատոհմիկ, վաղընչական, ընտանի կեանքէն։ Ինչո՞ւ մեծ պզտիկ յայտնի չըլլայ ատն մէջ, ինչո՞ւ զաւակներ չպատուաւորեն իրենց ծնողներէն ու անոնց չենազանդին, ինչո՞ւ չյարգենք պապենական աւանդութիւնները որոնք այնչափ հեռատեսութեամբ դրուած են։

Ես կը պաշտեմ այն հայ ընտանիքը, ուր մեծ հարիրկն ու մեծ մայրիկը կը տիրապետեն, առտուն կանուխ կ'արթննան հարսերը, զաւակներն ու թոռները և նահապետներուն ձեռքը կը համբուրեն, ի փոխարէն ընդունելով անոնց օրհնութիւնները։ Կ'երկրպագեմ այն տան տէրը ուր ե՛ս, դուն, չկայ, ամէն հրաման մեծ մայրիկէն կը բղխի և առտու իրիկուն աղօթքը պակաս չէ տուներէն։ Ո՜հ, կիրակնամուտի խունկը կը թովէ կը հոգիացնէ զիս իր անմահական բոյրով, երբ տանտիրուհին կը ներկայացնէ զայն խնկամանով ու Հայր մեր կը պահանջէ ննջեցեալներուն հոգւոյն համար։

Ինչո՞ւ լքանենք այս ամէնը, ինչո՞ւ կորսնցնենք մեր ինքնութիւնը, ինչ վնաս տեսան մեր նախահարք այս կեանքէն ինչո՞ւ վերցնենք տուներէն կիրակմուտքի խունկը երբ անիկա առիթ մ'է մեր ննջեցեալներն յիշելու ու անոնց համար աղօթելու՝ որքաղաքակիրթ ազգը կը ձգէ իր աւանդութիւններն ու ընատոհմիկ կեանքը։ Զէ՞ բարեկամներ, պէտք է ամէնէն առաջ մեր մորթին մէջ ապրելու վերադառնանք։ Ուսումը դաստիարակութիւնը, զարգացումը բնաւ արգելք չեն, ընդհակառակը անոնք աւելի եւս կը սովրեցնեն մեզ պահել մեր ընտանիքի սրբութիւնն ու սիրալիր կենակցութիւնը։

Իմ կարծիքովս մեր կեանքէ առնուած վէպ մը, պէտք է բուն իսկ մեր ներքին կեանքը պատկերէ ու իւրաքանչիւր ընթերցողի համար դրական և օգտակար դաս մը պարունակէ իր մէջ։ Այս տեսակէտով աւելի այժ կուտամ նկարագրելու կեանքը այն բարեբաստիկ ընտանիքներուն, ուր սէրը կը տիրապետէ ու հայ տանտիկինը ի յայտ կուգայ իր ամբողջ կատարելութիւններով ու լաւագոյն կենցաղով։ Միւս կողմէ նկատառութեան առնելով տարատամ կացութիւնը կեանքի մէջ նոր մտնող ամէն հասակէ անձանց, առաջնորդ կը ներկայացնեմ իրենց նիւթական ասպարէզի մէջ ամենէն աւելի յաջողութիւն գտնող կարկառուն դէմքերը։

Այս երկու սկզբունքին չուրջ դարձած են իմ ամբողջ վէպերս և ասկէ ետք ալ պատճառ չեմ տեսներ անկէ չեղելու, քանի որ ընթերցողին օգուտը զայն կը պահանջէ։

ՀՈԳԵԶԱՒԱԿը որ կարող գրչի մը արտադրութիւնն է ու այնչափ յաջողութիւն գտաւ, կը տեսէ դեռ երկու ամիս։ Նոյեմբեր մէկէն պիտի սկսինք նոր վէպի մը որուն նիւթը պատրաստ է արդէն և քաջալոյս ենք որ պիտի յաջողինք ձմրան երկար գիշերներուն համար օգտակար և զուարճալի ժամանց մը հայթայթել «Մանզումէ»ի ընթերցողներուն։

ՔԱՍԻՄ

ՄԵՐ Դ. ԷՋԸ

Թերթիս Դ. երեսին մէջ կը հրատարակեմ այսօր գողտրիկ մէկ յօդուածը, ծանօթ գրողի մը՝ «Գերդամ»ի, որուն բնատոհմիկ գրութիւնները ու գեղջկական բարեբէ խաղաղ առտնին տեսարանները միակն են իրենց տեսակին մէջ։ Գաւառացի գրագէտին այս յօդուածը թէեւ փիչ մը երկար, բայց նկատելով որ զայն կտրատել կամ երկուքի բաժնելը անոր հրապուրէն բան մը պիտի պակսեցնէր, մէկ անգամէն ամբողջութեամբ կը հրատարակեմ վստահ ըլլալով որ ընթերցող հասարակութիւնը այսչափ գեղեցիկ գրուածք մը սիրով պիտի կարդայ որչափ ալ երկայն ըլլայ ան։

ՃԱՆՉԻՈՐ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԵԼՔԻՍԵԹԵԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆՑ

[Գ. ԵՐԿՎԷՑԵԱԿԻՍ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ 7.Ը]

Վաթսուն եւ վեց տարի առաջ Ռուսիոյ Շամշատին քաղաքը ծնունդ կուտար աննկուն, ընէիբո՛ւն զաւկի մը՝ որ կոչուած էր ըլլալ անչէջ փառքերէն մէկը հայ Կղերականութեան աշխարհին։

Գարեգին, խանդով ու խելքով զեղուն պատանի, երբ ուսման համը կպցուց իր քիմքին, ինքզինքը վարժեցուց լրջութեա՛մբ նայիլ կեանքին վրայ, և ուղի մը գծեց անձին համար, ուղի մը՝ ուրկէ քայլէր պիտի անտեղիր, չուկաներու պէս չի ճանչնալով աշխարհը՝ տրմուղի և կրմուղի ողորմուկ վայր մը, կամ վայելքներու ստոր հանդիսարան մը, հապա կրկէս մը՝ որուն մէջ հարկ է կուրծք տալ կիրքերու գրոհումին, փչել աշխարհային հանդիսքներու բոցին, ատոնցմով կարենալ հասնելու համար բաղձացուած հոգեւոր տեսլականին։

Իր հակայիկ, գրեթէ դիւցազնական առաքինութիւնը եղած է ընդոսնել այն բանը՝ որ ժպտած է իրեն դառրուն հասակին, չի փոխադարձելով տոհմիկ ընտանիքի մը ազնկան սիրատարի կոչերուն, լոկ անոր համար որ ոչխարած էր կուսակրօն ապրիլ։ Այս բարացուցակ դրուագը իր կարկառուն ուսումանուշ պերճութեամբը պիտի մնայ իբրեւ չատերու հրաւէր մը դէպ ի անբասիր կենցաղը վանականին, ուր իբրեւ լուռ յորդոր մը ամէն ոյն խաբեղայից՝ որոնք կոչումին սրբազնութիւնը չըմբռնած՝ կ'սահիպուին կիթոտիլ և ըսարբ-ջանալ։

Շատ ատեն չըներ, կը յիշեմ հայ լրագիրի մը՝ տոհմային կեանքէ թերթօն մը գնելը։ Ատոր մէջ, աշխարհական Գարեգինէն մինչեւ վեղարուն Մելքիսեդեկը կը պպղար վիպակի մը սրտայոյզ հանգոյցներով։ Կ'ուզէի՛ որ ամէնքէն ալ կարդացուէր այդ թերթօնը, տեսնելու և սերտելու համար ուսումնական մտքի մը թաքնութիւնները և Տիրանուէր հոգիի մը հիանալի պաշտամունքը։ Միւս կողմէ, լքուած փարթամ կոյսին գրգռուադիլը և յաւէտ գթութեան քոյր ապրելով՝ ուղեղով ու ազիքով ունայն թշուառներու փութացուցած չնորհները դիւցազնական չեն գիտեր ի՞նչ մը ունին, որ արցունք կը բերէ աչքերէ։

Մուրատեանցի առաջին քերթուածը՝ «Ա՜խ, օգնեա՛ ինձ»՝ մեծ ու պզտիկ Հայրմերի պէս գոց գիտեն։ Ան ի՞նչ ուժգնութիւն գաղափարի, ի՞նչ թրթռումներ սիրտի մը թելերուն՝ որ մէկ խորհրդանիշի համար լարուած են, Քառաթեւին։ Պիտի դնեմ հոս պատառիկ մ'ալ իր արձակէն՝ ուր անսեթեւեթ իմաստասէրը և գիտակից հաւատորը կը նոյնանան՝ Դերազոյն էակը փառաբանելու։ «Շոգենաւն կը սրա. «Նայ ու ես կը խորհիմ։ Վերեւէն երկինք, ներքեւէն ծով, և երկուսին «մէջ ես՝ մարդս։ Մին անհուն և ա«ենեզր, միւսն՝ լայնատարր, իսկ ես՝ «մարմնով սահմանաւոր և հոգւով ան«սահման, ծովէն ընդարձակ և երկին«քէն բարձր։ վասն զի կը թափանցեմ «ծովուն խորքն, կը բարձրանամ եր«կինք. ամպերու և սառնամանեաց «գաւառէն կ'անցնիմ և կ'ամփոփեմ «մտաց մէջ բոլոր տիեզերքն։

«. . . Ո՛վ Արարիչ, մի՛ թողուր զիս «ծովու պէս ալեկոծիլ, երկնից պէս «փոթորկիլ, երկրի պէս ցամաքիլ և «զիչերուան պէս խաւարիլ։ Բեզմով «միայն մեծ եմ և հզօր, Բեզմով միայն «ինչ եմ ես, իսկ առանց քո՝ «դինչ»։

Սակայն իր գրիչը քիչ յոգնեցուցած է՝ գրական կամ կրօնական հատանկարներ տրատգրելու համար. անիկա ուզած է սերունդէ սերունդ տեղը գոյծեր հրատարակել։ Այսպէս, Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ, Նոր Կտակարանի և Եկեղեցական Ընդհ. Պատմութիւնները, — երրորդութիւն մը հոյակապ երկերու, — պիտի մնան իբր նախանի ու իբր արգասիք՝ Սրբազանին ներքուն հմտութեան։ Հովուական Աստուածաբանութիւնը՝ զոր գերմանականէն թարգմանաբար ի լոյս ածած է՝ չունի թէեւ առաջիններուն հիւթեղ և հոմաբողոքութիւնը, բայց վեր է դարձեալ այն մէկ քանի կրօն. երկասիրութիւններէն՝ որոնք քուն կը բերեն միայն, այնպէս որ ինծի հետ դուք ալ անիրաւ պիտի գտնէիք ժամանակաւոր քնանդատող չնորհունակը։

Գրչի այս արժանիքէն հեռանալով կը հանդիպինք այն միւս բարձրութեան՝ որով օգտակար հանդիսացած է Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց վարժարանին, արդիւնաւորելով հաստատութիւնը իր ուղղղատ վարչութեամբ և պատրաստելով աշակերտներ՝ որոնք ուսուցչին նկարագիրը ժառանգեցին և որոնք այսօր բիւրեղ համբաւներ ունին մեր կղերհամայնքին մէջ։ Խապաեան և Երեցեան երբեմնի Գարեգինի սաներն են եղած։ Թիչատակեմ նաեւ Ս. Տեղեաց մէջ հրատարակուող «Սիոն» հանդէսը, որուն խմբագրութիւնը ժամանակ մը վարած է արժանայարգ Սուրբ Հայրը։

Այս անսագիւտ անձնաւորութեան վրայ սակայն թերութիւն մը դիտուած է, խորհուրդ, այն է՝ պարսաւանքի դէմ ոչ թէ արհամարհանք՝ այլ քէն պահելը։ Ու ըսել թէ պակասութիւն է ասիկա։ Անհատականութեան ընդդիմութիւն հասակին, չի փոխադարձելով տոհմիկ ընտանիքի մը ազնկան սիրատարի կոչերուն, լոկ անոր համար որ ոչխարած էր կուսակրօն ապրիլ։ Այս բարացուցակ դրուագը իր կարկառուն ուսումանուշ պերճութեամբը պիտի մնայ իբրեւ չատերու հրաւէր մը դէպ ի անբասիր կենցաղը վանականին, ուր իբրեւ լուռ յորդոր մը ամէն ոյն խաբեղայից՝ որոնք կոչումին սրբազնութիւնը չըմբռնած՝ կ'սահիպուին կիթոտիլ և ըսարբ-ջանալ։

Շատ ատեն չըներ, կը յիշեմ հայ լրագիրի մը՝ տոհմային կեանքէ թերթօն մը գնելը։ Ատոր մէջ, աշխարհական Գարեգինէն մինչեւ վեղարուն Մելքիսեդեկը կը պպղար վիպակի մը սրտայոյզ հանգոյցներով։ Կ'ուզէի՛ որ ամէնքէն ալ կարդացուէր այդ թերթօնը, տեսնելու և սերտելու համար ուսումնական մտքի մը թաքնութիւնները և Տիրանուէր հոգիի մը հիանալի պաշտամունքը։ Միւս կողմէ, լքուած փարթամ կոյսին գրգռուադիլը և յաւէտ գթութեան քոյր ապրելով՝ ուղեղով ու ազիքով ունայն թշուառներու փութացուցած չնորհները դիւցազնական չեն գիտեր ի՞նչ մը ունին, որ արցունք կը բերէ աչքերէ։

Մուրատեանցի առաջին քերթուածը՝ «Ա՜խ, օգնեա՛ ինձ»՝ մեծ ու պզտիկ Հայրմերի պէս գոց գիտեն։ Ան ի՞նչ ուժգնութիւն գաղափարի, ի՞նչ թրթռումներ սիրտի մը թելերուն՝ որ մէկ խորհրդանիշի համար լարուած են, Քառաթեւին։ Պիտի դնեմ հոս պատառիկ մ'ալ իր արձակէն՝ ուր անսեթեւեթ իմաստասէրը և գիտակից հաւատորը կը նոյնանան՝ Դերազոյն էակը փառաբանելու։ «Շոգենաւն կը սրա. «Նայ ու ես կը խորհիմ։ Վերեւէն երկինք, ներքեւէն ծով, և երկուսին «մէջ ես՝ մարդս։ Մին անհուն և ա«ենեզր, միւսն՝ լայնատարր, իսկ ես՝ «մարմնով սահմանաւոր և հոգւով ան«սահման, ծովէն ընդարձակ և երկին«քէն բարձր։ վասն զի կը թափանցեմ «ծովուն խորքն, կը բարձրանամ եր«կինք. ամպերու և սառնամանեաց «գաւառէն կ'անցնիմ և կ'ամփոփեմ «մտաց մէջ բոլոր տիեզերքն։

«. . . Ո՛վ Արարիչ, մի՛ թողուր զիս «ծովու պէս ալեկոծիլ, երկնից պէս «փոթորկիլ, երկրի պէս ցամաքիլ և «զիչերուան պէս խաւարիլ։ Բեզմով «միայն մեծ եմ և հզօր, Բեզմով միայն «ինչ եմ ես, իսկ առանց քո՝ «դինչ»։

Սակայն իր գրիչը քիչ յոգնեցուցած է՝ գրական կամ կրօնական հատանկարներ տրատգրելու համար. անիկա ուզած է սերունդէ սերունդ տեղը գոյծեր հրատարակել։ Այսպէս, Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ, Նոր Կտակարանի և Եկեղեցական Ընդհ. Պատմութիւնները, — երրորդութիւն մը հոյակապ երկերու, — պիտի մնան իբր նախանի ու իբր արգասիք՝ Սրբազանին ներքուն հմտութեան։ Հովուական Աստուածաբանութիւնը՝ զոր գերմանականէն թարգմանաբար ի լոյս ածած է՝ չունի թէեւ առաջիններուն հիւթեղ և հոմաբողոքութիւնը, բայց վեր է դարձեալ այն մէկ քանի կրօն. երկասիրութիւններէն՝ որոնք քուն կը բերեն միայն, այնպէս որ ինծի հետ դուք ալ անիրաւ պիտի գտնէիք ժամանակաւոր չնորհունակը։

Գրչի այս արժանիքէն հեռանալով կը հանդիպինք այն միւս բարձրութեան՝ որով օգտակար հանդիսացած է Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց վարժարանին, արդիւնաւորելով հաստատութիւնը իր ուղղղատ վարչութեամբ և պատրաստելով աշակերտներ՝ որոնք ուսուցչին նկարագիրը ժառանգեցին և որոնք այսօր բիւրեղ համբաւներ ունին մեր կղերհամայնքին մէջ։ Խապաեան և Երեցեան երբեմնի Գարեգինի սաներն են եղած։ Թիչատակեմ նաեւ Ս. Տեղեաց մէջ հրատարակուող «Սիոն» հանդէսը, որուն խմբագրութիւնը ժամանակ մը վարած է արժանայարգ Սուրբ Հայրը։

Այս անսագիւտ անձնաւորութեան վրայ սակայն թերութիւն մը դիտուած է, խորհուրդ, այն է՝ պարսաւանքի դէմ ոչ թէ արհամարհանք՝ այլ քէն պահելը։ Ու ըսել թէ պակասութիւն է ասիկա։ Անհատականութեան ընդդիմութիւն հասակին, չի փոխադարձելով տոհմիկ ընտանիքի մը ազնկան սիրատարի կոչերուն, լոկ անոր համար որ ոչխարած էր կուսակրօն ապրիլ։ Այս բարացուցակ դրուագը իր կարկառուն ուսումանուշ պերճութեամբը պիտի մնայ իբրեւ չատերու հրաւէր մը դէպ ի անբասիր կենցաղը վանականին, ուր իբրեւ լուռ յորդոր մը ամէն ոյն խաբեղայից՝ որոնք կոչումին սրբազնութիւնը չըմբռնած՝ կ'սահիպուին կիթոտիլ և ըսարբ-ջանալ։

Շատ ատեն չըներ, կը յիշեմ հայ լրագիրի մը՝ տոհմային կեանքէ թերթօն մը գնելը։ Ատոր մէջ, աշխարհական Գարեգինէն մինչեւ վեղարուն Մելքիսեդեկը կը պպղար վիպակի մը սրտայոյզ հանգոյցներով։ Կ'ուզէի՛ որ ամէնքէն ալ կարդացուէր այդ թերթօնը, տեսնելու և սերտելու համար ուսումնական մտքի մը թաքնութիւնները և Տիրանուէր հոգիի մը հիանալի պաշտամունքը։ Միւս կողմէ, լքուած փարթամ կոյսին գրգռուադիլը և յաւէտ գթութեան քոյր ապրելով՝ ուղեղով ու ազիքով ունայն թշուառներու փութացուցած չնորհները դիւցազնական չեն գիտեր ի՞նչ մը ունին, որ արցունք կը բերէ աչքերէ։

Մուրատեանցի առաջին քերթուածը՝ «Ա՜խ, օգնեա՛ ինձ»՝ մեծ ու պզտիկ Հայրմերի պէս գոց գիտեն։ Ան ի՞նչ ուժգնութիւն գաղափարի, ի՞նչ թրթռումներ սիրտի մը թելերուն՝ որ մէկ խորհրդանիշի համար լարուած են, Քառաթեւին։ Պիտի դնեմ հոս պատառիկ մ'ալ իր արձակէն՝ ուր անսեթեւեթ իմաստասէրը և գիտակից հաւատորը կը նոյնանան՝ Դերազոյն էակը փառաբանելու։ «Շոգենաւն կը սրա. «Նայ ու ես կը խորհիմ։ Վերեւէն երկինք, ներքեւէն ծով, և երկուսին «մէջ ես՝ մարդս։ Մին անհուն և ա«ենեզր, միւսն՝ լայնատարր, իսկ ես՝ «մարմնով սահմանաւոր և հոգւով ան«սահման, ծովէն ընդարձակ և երկին«քէն բարձր։ վասն զի կը թափանցեմ «ծովուն խորքն, կը բարձրանամ եր«կինք. ամպերու և սառնամանեաց «գաւառէն կ'անցնիմ և կ'ամփոփեմ «մտաց մէջ բոլոր տիեզերքն։

«. . . Ո՛վ Արարիչ, մի՛ թողուր զիս «ծովու պէս ալեկոծիլ, երկնից պէս «փոթորկիլ, երկրի պէս ցամաքիլ և «զիչերուան պէս խաւարիլ։ Բեզմով «միայն մեծ եմ և հզօր, Բեզմով միայն «ինչ եմ ես, իսկ առանց քո՝ «դինչ»։

Սակայն իր գրիչը քիչ յոգնեցուցած է՝ գրական կամ կրօնական հատանկարներ տրատգրելու համար. անիկա ուզած է սերունդէ սերունդ տեղը գոյծեր հրատարակել։ Այսպէս, Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ, Նոր Կտակարանի և Եկեղեցական Ընդհ. Պատմութիւնները, — երրորդութիւն մը հոյակապ երկերու, — պիտի մնան իբր նախանի ու իբր արգասիք՝ Սրբազանին ներքուն հմտութեան։ Հովուական Աստուածաբանութիւնը՝ զոր գերմանականէն թարգմանաբար ի լոյս ածած է՝ չունի թէեւ առաջիններուն հիւթեղ և հոմաբողոքութիւնը, բայց վեր է դարձեալ այն մէկ քանի կրօն. երկասիրութիւններէն՝ որոնք քուն կը բերեն միայն, այնպէս որ ինծի հետ դուք ալ անիրաւ պիտի գտնէիք ժամանակաւոր չնորհունակը։

Գրչի այս արժանիքէն հեռանալով կը հանդիպինք այն միւս բարձրութեան՝ որով օգտակար հանդիսացած է Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց վարժարանին, արդիւնաւորելով հաստատութիւնը իր ուղղղատ վարչութեամբ և պատրաստելով աշակերտներ՝ որոնք ուսուցչին նկարագիրը ժառանգեցին և որոնք այսօր բիւրեղ համբաւներ ունին մեր կղերհամայնքին մէջ։ Խապաեան և Երեցեան երբեմնի Գարեգինի սաներն են եղած։ Թիչատակեմ նաեւ Ս. Տեղեաց մէջ հրատարակուող «Սիոն» հանդէսը, որուն խմբագրութիւնը ժամանակ մը վարած է արժանայարգ Սուրբ Հայրը։

Այս անսագիւտ անձնաւորութեան վրայ սակայն թերութիւն մը դիտուած է, խորհուրդ, այն է՝ պարսաւանքի դէմ ոչ թէ արհամարհանք՝ այլ քէն պահելը։ Ու ըսել թէ պակասութիւն է ասիկա։ Անհատականութեան ընդդ-

ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

(ՊԱՏԿԵՐ)

Մանուածապատ սանդուխներ. —Խաբեբայ մը.— Տեսարաններ.— Մեծոդի ճնճիչ մը.— Տիպար զէվզէկ մը. — Մասնագէտ պատմաբան մը որ գիտէ ծննդավայրին... բոյսերը. — Ցորեն, գարի, վարսակ.— Վաթերլոյի յաղթականը... Վաճիկբրը. — «Մասնագիտաց մասնագէտ». —Կեղր. Վարժապետանո՛ց.—Սրընտակներուն ժանգը եւ սարդի ոստայնները. — Ցանկայարոյց աղջիկներ. — Վարժուհի՛. — Հրեշտակ, տատրակ. — Երկու աղաւնիներ. — Մանկութեան առաջնորդներ։

Բարեկամներէս մին կը սիրէ զիս Բերթի Արուեստանոցը Զին ժամադիր ըլլալու. պատճառը չեմ հարցներ, կուրորէն կը հնազանդիմ, և խոստմնադրուժ չըլլալու խայթէն, ուրբաթ, որոշուած ժամուն հոն կը դիմեմ, քանի մը մանուածապատ նրբանցքներէ վերջ, կը հասնիմ սպասման խոր սրահ մը, որուն կը կցուի քաւարանը... Ինքզինքս վայրկեան մը Վերջին Դատաստանին հասած կը կարծեմ, ամէն կողմէ խուլ ժխոր մը կը ծորի, ճանճի անդադրում բզզիւնին նման, որուն մէջ կը յատկանշուին առնական հնչիւն շեշտերը։

Սպասումս տենդի փոխուեր էր, մտքիս մէջ անակնկալի մը ըղձանքը ու սրտիս մէջ անոր ժխտումը կը տագնապեցնէին զիս. պարոնին մէկը՝ մտահար դէմքս գուշակեր է սրտիս դպրոցը և հոգածու փութկոտութեամբ մը, «անհանգստութիւն ունիք», կը հարցնէ. կը տատամսիմ, խօսքին թելը չեմ գտնար, «այո՛»ի «ո՛չ»ի տարտամութեամբ կը հակցնեմ վերջապէս թէ մէկուն կը սպասեմ, խաբեբային մէկը անշուշտ, որ զուարճալի ըլլալէ աւելի անճահ խաղ մը դարձուցեր է գլխուս. յուսալրէպ մէկնիլ կը փորձուիմ, հապիւ քայլ մը առած,

—Մէ՛, եկար վերջապէս, չինակը քեզի մեղադրեցի, գէշ կատակ մը մտածեր ես։ Եւ պայմանադրական ներողամտութիւնս հայցելէ ետք,

—Եկուր դառնանք մէյ մը, գրեթէ առատ նիւթ ուզածիդ չափ ծանրացիր, որչափ քաջես կ'երկնայ։

Բանօրամա՛... Թատրո՛ն, ինչ կ'ուզէք ըսէք. նա՛ հանդիսականները լեցուեր են, երկսեռ խուռն ամբոխ մը, որ ձեռքի, ոտքի, բերնի ագեղ չարժուձեւերով վարագոյրին բացման կը ակնկալ անձկագին, կամ սրսկապանին փակումին յուսահատ ներկաները, մէյ մէկ խումբեր կազմած՝ կ'առանձնանան անկիւններ, խօսելու, վիճաբանելու, ամենէն սին ու անհեթեթ խնդրին համար զիրար զգեստնելու ատաճան զայրանալով, ու կ'երեւակայէք անշուշտ այդ անիմաստ պոռչտուքէն ձեւացած ժխորը։ Այդ խուլ աղմուկը կ'ընդհատուի երբեմն մեծդի ու խրոխտ քընինչի մը ներկայութենէն, որ կամ սրահ կը մտնէ յարակից դասարանը... երթալու, կամ կը մեկնի անկէ յամր ուսէդ քայլերով։

Դուռը փակուելէն վերջ, խղուած շղթանները փութով օդակներու կ'անցուին, պոռոտ ատենաբաններէ ընդմիջուած հարցեր հեռագիտէ հրատապ հանդամանք մը կը ստանան, աղմուկը կը չեչտուի ամէն կողմէ. կը մօտենամ այդ խումբերէն մէկուն, ընդամենը վեց հոգի ամէնքն ալ իմ սեռէս, այն որ կը խօսի ու միւսները մտիկ կ'ընեն բերանաբաց, ալեկոծ մը է բառին բովանդակ ճշդութեամբը, նկատելով դարձակ մը ճշդութեամբը, նկատելով դարձակ վերջիկ մտրուսէն որ դէմքին երկու կողմերէն կը հոսի թանձր պտղունքներով ու թուչին մտ կը խտանայ. շարժուձեւերը, խօսքին պերեւեթիկ ծեքծեքումները յատկանշած մակդիրս չեն մեղանչեր. աս պարոնը ինչի

մար մարդ ուղեղին ամէնէն անշնչ բջիջներն իակ այդ գերազանց գիտութեամբ ներարկելու է, երեւակայեցէք անգամ մը, հարցուցեր են իրեն թէ Եւրոպան Թուրքիա ո՞ր յատկանշական բոյսերը կ'արտածէ—ապուշին մէկը կ'ընդմիջէ համայնագէտ մարդուկին խօսքը՝ «Աղբար, ատոնց պատասխանելու համար մարդ վճառական ըլլալու է...»— և ինք անվեհեր, ցորեն, գարի, վարսակ, հաճար, գինի, ծխախոտ ու դեռ կարգ մը կարկառուն բերքեր չարեր է։ Ցետոյ՝ «Վաթերլոյի պատերազմին մէջ Անգլիոյ զօրավարին անունը ի՞նչ էր» ինք առանց վարանելու... «Ուէլինկթըն» ձայներ է. տակաւին ասս չէ՛, ամէնքը պարտուած տեսնելու ջանադրութեամբ Թուրքիոյ արտածութեանց քով որթամկարմիրն ալ դասեր է. եա՛ բազմակողմանի...։ հմտութիւն ըսածդ ատանկ կ'ըլլայ, գիտնալէն ետքը աղէ՛կը դիտնալու է։ Մինչ ես ասդին ականջս անոնց տրամադրութեան տակ, ներսս յանկարծ թափ առած իրազործելի փափաքի մը վրայ կը մտածեմ, երթալ «Մանագիտաց մասնագէտի» քննութիւն անցընել, ինչ որ պարզ նախակրթարանէ ընթացաւարտ մըն ալ պիտի չվարանէր։

Հակցուեցաւ. ասոնք սա չահեկան խնդրին վրայ կը պատասխին եղեր. կ'անցնիմ ուրիշի մը... մի՛ գայթակղիք, «Կեդրոնական վարժապետանոց» առանց սպասելու որ «սոնակները ժանգոտին», և. «սարդերուն հետ բանակցութեան մտնելու», Դ. դասարանի ուսանողները՝ որոնք այս տարի Դ-ները պիտի կազմեն, ինքնաբերաբար օգն. ուսուցչի — ոճանք օգն. մասնագէտի ալ— քննութիւն կ'անցնեն, որով յաջորդ տարեշրջանին Ե. դասարանը պիտի ներկայանայ մեզ չենք չըներ՝ ընթերցանութիւն մը չգիացող —անշուշտ արժանաւորները յարգելով —վկայականաւոր ուսուցիչներէ...,

Պայմանագրութիւն մը, որ անխուսափելի կերպով հարկ է կարգադրել, ո՛չ թէ «սարդերուն» այլ... մի՛ զարմանաք, պարզ Մայրենի լեզու մը աւանդող մանկավարժներուն հետ, ապահովաբար այդ փոքր աւելի արդիւնաւոր պիտի ըլլայ. այս առաջարկը լուրջօրէն կը թելադրեմ «առ որանկ է»։

Պահ մը դադարէ վերջ կը չարունակեմ թափառումս, հիմա տեսարանները անգաղտնապահ, որոշ ու մէկին կերպով կը պարզուին, այնքան չուտ և այնքան արագ որ հարկ է կէտ առ կէտ հետեւիլ, զի մէն մի լուին ականջիս մէջ բարբառուն իմաստներ են։ Պչրոտ աղջիկներ՝ ցանկայարոյց կեցուածքի մը ամբողջ հրապոյրները ցուցադրելու ջանադրութեամբ ամէնէն սեթեւեթիկ պերեւեթներով առանց վարանելու չէնք չնորհք կատակաբանութեան կը սկսին մարդկային աղդի միւս սեռին... հետ։

Զեմ գիտեր թէ ինքզինքիդ ասանկ հանդիսաւոր վայրերու մէջ գըտած է՛ք, անծանօթ զօրութիւն մը՝ կը հարկադրէ բերկրանքի ընդհանուր դաշնակցութիւն մը կազմելու, իսկոյն ընկերասիրութեան կեղծ մթնոլորտ մը կը գոյանայ, ամէնքը՝ վայրկենի մը համար եղբայր կը դառնան— թերեւս այնքան վաղանցիկ, որ հազիւ թէ մեկնելու քայլ մը առած, ցուրտն սնուցուած քաղցր ու փառատենչիկ երազները։

Շուարած մնացեր եմ, կը փափաքիմ մանրամասնութեանց մէջ մտնալ, ո՞ր կողմը սկսիմ, ուր որ դառնաս թացիկ խօսուրտուք մը, ուր կը թեւածեն ձիւն ժանեակէ սարսռուն հրեշտակներ. տաղակներ կամ Աղաւնիներ կը բուրեն վարդեր կամ Նուարդներ, ու այդ նուրբ բուրումէն զգլխած մեր զգայնիկ հաւկիթները՝ բերներուն եւ կած ամէնէն ուռուցիկ, անիմաստ յայտնութիւնները կը թաքնեն միակ սիրուն արթնամտութիւնը՝ եթէ հարկ ըլլար տարորոշել այդ անիմաստ, տափակ անմտութիւններէն՝ կարծես զըսպանակէ մը վարուած կայտառող ու դիւրաթեկ աղջկան մը առջին «կենցաղեան» մակդիրը գտայ ես, թուրքերէնի հարազատ թարգմանութիւնը։

Դրուագ մը այդ գեհենի «զէվզկութիւններէն» կրնայ որոշ գաղափար մը ներշնչել, ընդհանուրին նկատմամբ. խնդիրը՝ պզտիկ բառախաղի մը չուրջը կը դառնայ. ինչպէս ամէն անիմաստ առաջադրութիւններ խոնարհ ակզբնաւորութեամբ մը կը չարժին ու խոշոր հետեւանքներ կ'առնեն հետզհետէ, տաք վիճաբանութեան մը չարունակուելուն համար։ Քանի մը վերջին տարիներ ալ աղջկան մը չուրջը բոլորուած, անոնցմէ մին՝ «ի՞նչ է տարբերութիւնը աղաւնիին ու ձեր միջեւ— համանուն», կը սկսի բաղդատութեան եզրեր դնել թռչունին և բանաւոր էակին մէջտեղ ու սա եզրակացութեան կը յանգի թէ «թռչունին միսը կ'ուտուի, սակայն Ձե՛ր...»։

Լորտահանգոյն մօրուսով թեթեւին մէկն ալ, անդին, անկիւն մը քաշուած, իր տաղանդը ցուցադրելու մտ'ոլորքն՝ Զուիցերիոյ, Գերմանիոյ, Ֆրանսայի վրայ կը ճառէ... կատարեալ ձեռնհասութեամբ...։

Մեկնումի ժամը հասած է, ամէնքն ալ կը պատրաստուին. եա՛ լոկ հանդիսատես մը, առանց չափազանցութեան մէջ մտնալու, ամէն բան իր սահմանին մէջ պատկերացուցի։ Դռները կը բացուին, խուժանը դուրս կը պոռթկայ, թափուր սրահներու մէջ կը ծփայ փոշիի չամանթաղներուն հեղեղը՝ թարմ յիշատակներով տարուբեր։

«Ցեղեղուկ նկագրով, անկայուն մտքով», ոսկեզօծեալ թուղթի հերցուտանքներ գրպանած այդ «պարոնները՝» վաղը նոր սերունդին բարոյական ու մտաւորական զարգացման գերազանցապէս ուշադիր ու «իրենց անբասիր վարքովը օրինակելի» ռահվիրաները պիտի հանդիսանան, «կրնա՞ք երեւակայել ասկէ աւելի ցաւագին հեգնանք մը»։ Ա. Ք.

Բէրա

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ՈՒԻԼՏԲԱՈՒԹԷ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Կիրակի օրը, կայսրը և Իտալիոյ թագաւորը Նոր Պալատէն կայսրան հասան, ուր կը գտնուէին գահատեղ իշխանը էթէլ Ֆռէտերիկ իշխանը և կայսրութեան դիւանապետը։

Երկու վեհապետները հրաժեշտ առին իրարմէ չափազանց մտերմական ցոյցերով և քանի մը անգամներ զիրար ողջագուրեցին։ Այն պահուն երբ թագաւորը կառախումբ կը նստէր, կայսրը և թագաւորը կրկին իրարու ձեռք սեղմեցին։ Կառախումբը իր ընթացքը սկսած էր երբ թագաւորը պատուհանէն հրաժեշտի նշաններ կ'ուտար։ Թագաւորը իրիկունը Ֆրանքֆորթ հասաւ, այցելելու համար հիւսարներու զօրագունդին, որոնց գընդապետն է։ Քաղաքը չքեղապէս դրօշազարդուած էր։

«Մաթթինօ»ի Պերլինի թղթակիցը, որուն ունեցած անձնական յարաբերութիւնները Մ. Բրինէթթիի հետ ծանօթ են, Պերլինի այցելութեան արդիւնքներուն վրայ ընդարձակ տեղեկութիւններ կուտայ իր թերթին։— Նախ կը յայտարարէ թէ թագաւորը բոլոր շրջանակներու և հասարակութեան մէջ ամէնէն լաւագոյն տպաւորութիւնները առաջ բերաւ. Իտալիոյ վեհապետին եղած ընդունելութիւնը որքան ինքնաբեր նոյնքան կաթոգին և համակրալից եղած է։ Գալով այցելութեան արդիւնքին, թղթակիցը կը յարէ. «Լուրջ պատճառներ ունիմ յայտարարելու համար թէ երկու վեհապետներու, թագաւորին և կոմս Պիւլովի, Կիյոմ Բ.ի և Մ. Բրինէթթիի, Մ. Պիւլովի և Մ. Բրինէթթիի տեսակցութեանց մէջ նկատողութեան առարկայ եղան բոլոր այն խնդիրները. որոնք դաշնակցութեան կը վերաբերին։

Դաշնակցութիւնը վերանորոգուած է բոլոր իր ուժովը, ինչպէս յայտարարած է Կիյոմ կայսրը առանց որ և է ծածկախօսութեան. ասիկա հակնալի է Գերմանիոյ համար, որովհետեւ ոչ միայն չեներու հակառակութիւն չկայ, այլ և երկու երկիրներուն մէջ մտերիմ բարեկամութեան աւանդական շատ մը պատճառներ կան։ Թղթակիցը կ'ըսէ նաեւ թէ Վիէննայի հետ բարեկամութիւնը թերեւս երեսանց է և թէ տեսակցութեանց մէջ ընդունուած է որ յարաբերութիւնները բոլորովին բարեկամական պիտի ըլլային առանց բան մը կորսնցնելու դաշնակցութեան արժէքէն։ Այս տեսակէտով, Մ. Բրինէթթիի և Սչօկիէնիի իրարու բարեկամ ըլլալը ուշագրաւ պարագայ մըն է։

Թղթակիցը կը վերջացնէ իր տեղեկութիւնը յայտարարելով թէ իտալիա-գերմանական վճառականութեան մասին եւս խօսք եղած է և թէ դժուարութիւնները դիւրաւ հարթուած են բանակցութեանց ընթացքին մէջ։—

ՊԱՐՕՒՈՒ ՇԱՀԸ

—«Մաթէն»ի թղթակիցը կը գրէ իր թերթին թէ Զարին Անգլիա այցելութեան անմիջական արդիւնքը պիտի ըլլայ առեւտրական դաշնագրութեան մը կնքումը Պարսկաստանի և Մեծն Բրիտանիոյ միջեւ։ Սակայն թղթակիցը կը յայտնէ միեւնոյն ժամանակ թէ, ոչ հերքում ոչ ալ հաստատութիւն ստացած է այս մասին։

ԶԱՐԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԻՏԱԼԻԱ

Հռոմէն «Տէյլի Մէյլ»ի ղրկուած տեղեկութիւն մը կ'իմացնէ թէ Զարը պիտի այցելէ Իտալիոյ թագաւորին Նոյ. 3ին և թէ դիտաւորութիւն ունի տեսնելու Պապը։

ՀԱՆՐԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՄԷՋ

«Տէյլի Մէյլ» ցաւով կը հաստատէ մարդ գլուխ տուրքի մը հաստատումը զոր հանքերու վարչութիւնը որոշած է Թրանսվալի քնիկներուն, զանոնք սպիտակամորթներուն տեղ աշխատցնելու համար։ Այս տուրքը, կ'ըսէ «Տէյլի Մէյլ» ուրիշ բան մը չընէր քնիկներուն բայց եթէ թողուլ իրենց բոյնը և իրրև գործաւոր ապրիլ ամբողջ օրը։

Երբէք գտնուած չէր այս տեսակ տուրք մը որ տրուած ըլլար ստրկներուն որոնց վիճակը ըստ լորտ Միլների, գրեթէ դժուար դարձած էր Մ. Քրիւկէրի վարչութեան օրովը։

ՔԻՌՆԷՏ ԶՕՐԱՎԱՐԸ

Եօհաննէսպուրկէն «Տէյլի Էքսբրէս»ի կը հաղորդեն թէ Քոնսթէ զօրավարը յայտարարած է թէ Անգլիոյ օրինաւոր հպատակ պիտի մնայ։ Զօրավարը Եւրոպա պիտի երթայ և պիտի առանձնանայ իր ագարակին մէջ։

ՍԻԱՄԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ասուասիկ Ֆրանքֆիսմական հարցին վրայ տեսակցութեան մը ամփոփումը անգլիացիի մը հետ, որուն կարծիքը, անգլիական կառավարութեան մէջ իր ունեցած բարձր դիրքին պատճառաւ մեծ արժէք ունի։

Անգլիական կառավարութեան ընթացքը Սիամի մէջ գոյութիւն ունեցող դժուարութեանց նկատմամբ, աւելի բարեացակամ է Ֆրանսայի։

Անգլիա ինքն ալ դժուարութիւններ ունի Սիամի հետ, և ուրիշներէ աւելի գիտէ թէ որչափ դժուար է Սիամցիներուն հետ վարուիլ և գոհացուցիչ յարաբերութիւններ ունենալ։ Ֆրանսա կրնայ համոզուիլ թէ Անգլիա և ոչ մէկ ատեն պիտի ուզէ իրր անուղղմիտ կառավարութիւն մը ի յայտ գալ, ինչպէս Պանքօք՝ հանդէպ ֆրանսական կառավարութեան որուն հետ իր յարաբերութիւնները ամէնէն գոհացուցիչը և ամէնէն մտերմականն են։

ՃԱՊՈՆ

Թոքիոյէ «Նովոյէ Վրէմիա»ի կը հեռագրուի թէ, բրինձի հունձքը երկար ատեն յաջող չէ եղած, օդերու պատճառաւ, և Ճապոնի երկրագործական նախարարութեան պաշտօնական վիճակագրային համեմատ, նախորդ տարուան հունձքին վրայ % 25 նուազում մը պիտի ունենայ։ Նոյնպէս շերամի հունձքը օդերուն պատճառաւ նոյն արդիւնքը ունեցած է։

Զինաստան մերժած է Ճապոնի ծախել Քանեօի երկաթի հանքերը, հետեւաբար Ճապոնի առեւտրական նախարարը երկաթի հայթայթիչ մը կը փնտռէ, և բանակցութեան մէջ մտած է Եօքօհամայի ռուսական առեւտրական նախարարութեան ներկայացուցիչին հետ, իրաւունք ստանալու համար անկէ՝ չահագործելու Օլ'ջայի ծոցին մէջ գտնուող երկաթի հանքը։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Նիկէրի հողերուն սահմանները որոշելու համար անգլեֆրանսական յանձնաժողով մը կազմուած է։

Այն օրէն երբ անկեղծօրէն մէկ կողմ ձգուեցաւ «ասեղի հարուածի» քաղաքականութիւնը, այս երկու տէրութիւնները իրար հանկնալ սկսան արեւմտեան Ափրիկէի մէջ։

Երկու երկիրները նոյն նպատակը ունին այս երկրին մէջ, վաճառականութեան զարգացումը, և քաղաքակրթութեան յառաջդիմութիւնը, ժողովուրդի մը մէջ որ շատ յետադէմ վիճակի մէջ մնացած է։

Որչափ որ ալ Ֆրանսա Անգլիոյ առեւտրական հակառակորդ ըլլայ այս հողին մէջ, անոնք միեւնոյն ժամանակ իրարու քաղաքական տեսակէտով բարեկամներ են։ Ինչ բան որ մէկուն հեղինակութեան արատ կը բերէ, միւսին ազդեցութիւնը կը պակսեցնէ։ Իրենց բարեկամութիւնը պիտի ամրապնդուի սահմաններու այս ճշդումով։

(Մնա՛ցեալ)

ԼՈՂԱԼՈՎ ՄԱՆՇԸ ԱՆՃՈՒԼ

Բազմաթիւ լրագիրներ կը հրատարակեն իրենց թղթակիցներուն տեսակցութիւնը Մ. Մօնթակիւ Հօլպէյնի հետ, որ ինչպէս գրած էինք քանի մը օր առաջ, փորձեց Մանշը անցնիլ լողալով և չյաջողեցաւ երեք քառորդ մղոն միայն մնացած ցամաքին՝ ուժասպառ տկարանալուն պատճառաւ։ Հոլպէյն կ'ըսէ թէ, սրունքներու թմրութենէ մը զատ ուրիշ ոեւէ յոգնութիւն չզգայ։

Ծովուն մէջ մնացած քանի երկու ժամուան միջոցին կլլած ջուրի քանակութիւնը-բերանը և կոկորդը չատ գըրգռած։

Իր ապագայի մտադրութիւններուն վրայ հարցուելով, Հօլպէյն կը պատասխանէ թէ տակաւին ոեւէ բան որոշած չէ, սակայն կ'ըսէ նաեւ թէ համոզուած է որ մեկնումը պէտք է ջըրանցքին Անգլիական եզերքէն ընել։

ՌԸՆԱՆԻ ԱՐՁԱՆԸ

Թրէկիէի մէջ քաղաքապետական խորհուրդը 5ի դէմ 11 ձայնով քուէարկած է արձան մը կանգնել հռչակաւոր իմաստասէր Ռընանի յիշատակին, քաղաքին ամենէն գլխաւոր տեղին վրայ։

Ասկէ դատ, այսուհետեւ «Քրիստոսի կեանքը»ին հեղինակը իր անունով կոչուող փողոց մը ալ պիտի ունենայ Թրէկիէի մէջ։

Մեծ խորհողին և անմահ ոճի վարպետին հիացողները պիտի ուրախանան այս որոշումէն, որ իր ծննդավայրին կողմէ կ'ըլլայ իր ամէնէն փայլուն զաւակին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱԿՐԱՄ, 4 սեպտ.— Ժողովուրդը շատ գոհ եղաւ զինուորական օրէնքի հրատարակումէն։ Կէսօրէն ետքը հեռաւակներու երեք վաշտեր ժամանեցին Վրապէք. Ակրամի մօտ, ուր առջի գիշերը անհաճոյ արարքներ գործուած էին։

—Քաղաքին մէջ հանդարտութիւնը վերահաստատուեցաւ։

ԲՈՍՔԻՆ.— Վիլհելմ կայսրը, Բոզէն նահանգին ներկայացուցիչները ընդունելով, ցաւ յայտնեց թէ ոչ-գերման հպատակներու մէկ մասին դժուար կը գայ յարմարիլ գերմանական պայմաններուն։ Կայսրը յարեց։—«Սուտ է այն խօսքը թէ կրօնքը որ եւ է կերպով կը վնասուի եւ կամ աւանդութիւնները չեն յարգուիր, բայց շատ բնական է որ Պետութեան պաշտօնատարները գործադրեն իրենց կայսեր հրամանները ուանոր քաղաքականութեան միտումները։ Հիմա միայն Բրուսիացիներ կը ճանչնամ եւ իմ պարտքս է հսկել որ այս նահանգը անլուծելի կերպով միացած մնայ բրուսիական թագաւորութեան, եւ բրուսիացի ու գերման տարբ մնայ։»

ԲՈԼԱ.—Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը Վիեննա ուղեւորեցաւ։ Ֆրանց Ֆէրտինանտ արշիդուքսը ծովակալ կարգուեցաւ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ նաւատորմին։

—Կայս. յայտարարութիւն մը կը յիշէ աւստրեհունգարական նաւատորմին մասնակցութիւնը միջազգային գործողութեանց զանազան տեղերու և յետոյ Զինի մէջ։

ԲԱՐԻԶ.— Արնու զօրավարը, Էնվալիներու հրամանատարը, այս առտու մեռաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Մ. Զէմպրլէն, վաղը, պիտի ընդունի պոէր զօրավարները։ Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Լորտ Ռիչնէր։ Պոթա, Տէվէթ և Տըլարէյ շատ կը պնդէին Լորտ Ռիչնէրի ներկայ գտնուելուն համար, որպէս զի ոյժ տայ իրենց պահանջումներուն, որոնց մեծ մասը սկզբունքով ընդունուեցաւ հաշտութիւնը կնքուած պահուն։ Պոէրները կը պահանջեն աւելցնել պատերազմին զոհերուն ըլլալիք հատուցման գումարը, արտօնել որ բոլոր Պոէրները անխտիր հարաւային Ափրիկէ դառնան եւ գործադրել կատարեալ ներման խոստումը՝ Պոէրներուն մասնակցած Ափրիքանէրներուն համար։ Կ'երեւայ թէ բանակցութիւնները ութ օր պիտի տեւեն։

—Լորտ Ռոպերթս, Մ. Պրոտրիք եւ անգլիական քանի մը զօրավարներ, այսօր, մեկնեցան, գերման բանակին ռազմափորձներուն ներկայ գտնուելու։

ՊՈՒԷՐԻԵՆ.— Ռումանական նաւաբաժին մը Սեւաստաբոլ պիտի երթայ, փոխարինելու ռուս նաւաբաժին այցելութիւնը։ Ռուսիոյ նաւատորմը ջերմագին ընդունելութիւն մը պիտի ընէ ռումանական նաւաբաժինին։

ՈՒԱԵՒՆԿԹԸՆ.— Մ. Նանանգաց նախագահին՝ վիճակը մահոգութիւն չի պատճառեր։ Մ. Լուպէ եւ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարը չնորհաւորական հեռագիրներ ուղղեցին։

ԲԱՐԻԶ.— «Էքսօ տը Բռաի» կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի ծովային նախարար Մ. Բէլբեթան մտադիր է նուազեցնել ծովային զինուորներուն թիւը, խնայողութեան համար։

—Բարիզի ելմտական չրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Սերպիոյ փոխառութեան պայմանագրութիւնը այսօր պիտի ստորագրուի։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճիւմա կիւնիւ Սէլամլըգ ըէսմի ալիսինտէն սօնրա չահան պուլրուլան միւսատատէի Սէնիեէի հազրէթը Բաթիչահի իւզերինէ Ինկիլիթերա սէֆիրը քէպիրի սասլէթիւ Սըր Նիքոլա Օ'Բռնոր հազրէթլերի սուրէթը ղայրը ըէսմիյէտէ հուզուրը Շէվքէթմէվֆուրը հազրէթը Թաճատարիտ չէրէֆիմսուլէ նախլ օլմուշ տըր։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՅԵԷ

Տիւնքի ճիւմա կիւնիւ Սէլամլըգ ըէսմի ալիսինտէն սօնրա չահան պուլրուլան միւսատատէի Սէնիեէի հազրէթը Բաթիչահի իւզերինէ Ինկիլիթերա սէֆիրը քէպիրի սասլէթիւ Սըր Նիքոլա Օ'Բռնոր հազրէթլերի սուրէթը ղայրը ըէսմիյէտէ հուզուրը Շէվքէթմէվֆուրը հազրէթը Թաճատարիտ չէրէֆիմսուլէ նախլ օլմուշ տըր։

Զաթը Շէվքէթսիմաթը հազրէթը Բաթիչահի հաշմէթլու Իթալիա գրալը հազրէթլերի թարաֆընտան արզը մուխալէսէթ մէտմուր պուլրուլան կէչէնտէ Տէրսաատէթէ միւվասլէթի էլչիմի օլան սասլէթլու վիսամիրալ Բալումպօ ճէնապլէրի մայէթի զապթանընա պէրապէր տարէի ֆախիրէսէ պիլ ադիմ Սէլամլըգ ըէսմը ալիսինի թէմաշա իլէ գարիր իւլ ային միւպարաթ օլտուգտան սօնրա չէրէֆվագը օլան միւսատէի Սէնիեէի հազրէթի Շէհրիեարի իւզերինէ Իթալիա սէֆիրի քէպիրի սասլէթլու Մարքի Մալսաքինա հազրէթլերի իլէ պէրապէր հուզուրը միւֆեյիզ էլ նուրը ճէնապը Միւլիւքսուրիսէ նաիլը չէրէֆիսուլ օլարագ հագգը Հիմայուն հազրէթը Բաթիչահիսէ հաշմէթլու գալ հազրէթլէրինին բէրվէրսէ էյլէտիքլէրի հիսսէսինաթը մուհիպանէնին նիշանէսի օլարագ իրսալ պուլուրտուգալրը պազը հէտայյը նէֆիսէյի թագտիմ էյլէմիշլէր տիր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԲԱԼՈՒՄՊՕ ԾՈՎԱԿԱԼԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Ինչպէս արդէն երէկ գրած էինք, Ծովակալը առջի առտու այցելեց իտալական երկսեռ վարժարանները և հիւանդանոցը և ընդունուեցաւ մեծ պատիւներով բարձրատիճան անձերու կողմէ։

Կէս օրին ճաշելէ ետք Բերա-Բալսի մէջ, Ծովակալը իր հիւրամեծարին և հետեւորդներուն հետ Պէշիքթաշ գնաց Վեհ. Սուլթանին նկարիչ Մ. Զոնարոի տունը և դիտեց անոր նկարները։ Այս այցելութիւնը ամէն իտալացի կուտայ նկարչին ինչպէս նոյնիսկ Իտալիոյ թագաւորը՝ իր Պոլիս այցելած միջոցին առած էր։

Մ. Զոնարօ այլ և այլ դիրքերով լուսանկարեց Ծովակալը, հիւրամեծարը և հետեւորդները։

Ծովակալը այցելելէ վերջ Տօլմա Պաղչէի կայս. Պալատը, «Պէյլէրպէյ» յոգեւնաւակով Սէրայ-Պուրնի ելաւ և այցելեց նաև Կայս. Թանգարանը և Գանձարանը։ Վերադարձին երբ Սպարապետի Դրան առջեւէն կ'անցնէր, տեսաւ հետեւակազօրքներու ջոկատ մը որ փորձեր կը կատարէր. Ծովակալը դիտեց գանոնք։ Զինափորձներէն ետք երբ ջոկատը «Բաթիչահմ չօգ եաշա» գոչեց։ Ծովակալը ոտքի ելաւ և զինուորները ի պատիւ անոր բարեւի կեցան։

Ծովակալը ընդունուեցաւ յետոյ հիւրամեծար Ամէտ Ալի փաշայի Մէրճանի ապարանքը ուր պատուասիրուեցաւ թէյով և օշարակներով։ Ամէտ Ալի փաշա իր գծած նկարներէն հատ մը նուիրեց ծովակալին, իբր յիշատակ։

Ծովակալը ժամը 12ին Բերա-Բալաս դարձաւ։

—Ծովակալը իր քանի մը հետեւորդներով երէկ ներկայ գտնուեցաւ Սէլամլըքի արարողութեան։

—Վեհ. Սուլթանը Իտալիոյ էմմանուէլ թագաւորին պիտի ղրկէ չէլ սպաս մը, մասնաւորաբար շինուած յաճապակիներու կայս. գործարանին մէջ։

—Կայս. հրամանով այսօր ծովային պաշտօնարանին մէջ ճաշ մը պիտի տրուի ի պատիւ ծովակալին։

Իտալական գաղութն ալ այսօր իրիկուան դէմ ճաշ մը պիտի տայ անոր Սօչիէթա Օբէրայա Ընկերութեան սրահին մէջ։

—«Ակորտաթ»ի հրամանատարը և սպաները. Կայս. Թիկնապահ Թալէաթ պէյի առաջնորդութեամբ, առջի օր այցելեցին Մեծ Շուկան և Պոլսոյ ուրիշ վայրերը։

—Ծովային նախարարութեան լուսանկարիչ Ալի Սամի պէյ «Ակորտաթ» յածանաւին ներքին ու արտաքին մասերը չեչտելով ատ վերջին բառերը։ «գոլոմբեան մը զոհ եղած էի...»։

* * *

Կացութիւնը տաժանելի էր։

Ծան հօրը խօսքերուն չի դիմադրեց բնաւ ու տեսաւ որ կերակուրին ետքը բարկութիւնը իջեր էր։

Մատաղատի աղջիկին մտքին մէջ, ցաւագին արտայայտութիւն մը դրոշմուած էր։ Սիրտը գորովանքով լցուած էր տղայութեան այն բարեկամին՝ զոր բաւական ատենէ ի վեր չէր տեսած և որ դժբաղդ ըլլալու էր հիմայ։

Էմմանտ քանի տարեկան ըլլալու էր հիմայ որովհետեւ իրմէ մէկ տարեկան մեծ էր։

Թոքէմ. ՇԱՀԻՆ

(Շարունակելի)

13

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՄԱՐԴ ՄԱՐԻՕ

ՍԻՐՈՅ ՄՈԼՈՐԱՆՔԸ

Բ.

Սէր եւ Գրութիւն

«Ա՛ տանն էր որ Պ. տը Ֆավրէօզ Էմմանին հետ մեր տունը եկաւ բնակելու։ Դեռ կը յուսար վերականգնիլ ու անդադար կ'աշխատէր։ Վաճառականներու հետ յարաբերութեան մտաւ։ Կրցածիս չափ օգնեցի իրեն. երկու նշանաւոր վաճառականներու յանձնարարեցի զինքը ու վճարումներով դրամագլուխն ալ ճոխացուցի։ Բայց դժբաղդաբար շատ ուշ էր. հորը փորուեր էր։ Ինչ որ ըրաւ չի կրցաւ ունեցած պարտքերը ըրած շահովը գոցել, ու վերջապէս օր մը պարտապահանջ մը ներկայանալով ունեցածը չունեցածը ծախելու տուաւ ու Ֆավրէօզ իր աղուն հետ մեկնեցաւ։»

—Այո՛, կը յիշեմ, ըսաւ Ծան՝ որ սիրտ չարժող յուզմունքով մը մարկ կ'ընէր։ Շատ պզտիկ էի ան ատեն՝ որովհետեւ առաջին անգամ հաղորդուելուս տարին էր ան, բայց մտքս չէ ելած։ Իրա՛ւ տխուր բան էր ատ մարդուն լալը տեսնելը... և Էմմա՜նտ՝ որ կը գրկէր զայն ըսելով. «Մի՛ լար հայրիկ... մի՛ լար... ես պիտի աշխատիմ ու դրամ պիտի շահիմ երբ մեծնամ...»։ Մինչ պիտի յիշեմ ատ բանը, ես ալ լացի ան օրը։

—Գացին, չարունակեց հարուստ վաճառականը, ու անկէ ի վեր մէկ անգամ մը լուր առի իրենց վրայ։ Տիկին տը Ֆավրէօզը տեսայ անգամ մը՝ որ իր ամուսնին վրայ տեղեկութիւն ունէր, որովհետեւ Էմմանտը կը տեսնար ամէն ատեն դպրոց երթալու միջոցին ու տեղեկութիւններ կ'առնէր։

—Հապա կ'ըսէիր որ Տիկին տը Ֆավրէօզ քեզի դէմ գէշութիւն մը ըրած էր, հարցուց միամտօրէն երիտասարդ աղջիկը։

—Պարզապէս հինգ հազար ֆրանք գողցաւ ինձ, պատասխանեց Պ. Լարօշ և կը վստահեցնեմ քեզի որ եթէ իր ամուսինին համար չ'ըլլար ատիկայ անմիջապէս պիտի ձերբակալել տայի...

«Եկաւ ինէ ծառայութիւն մը խնդրեց։ Ինքզինքը խելօքցած կը ձեւացուցնէր ու աշխատելով իր ըրածները քաւել կը բաղձար։ Կուզէր գործ մը գտնալ, որովհետեւ իր ամուսինը ալ չէր օգնէր իրեն, և կ'ըսէր որ մտադիր էր մանկաբարձի վկայականը գործի սկսիլ, ապահովելու համար իր ապրուստը և աղջիկին ապագան՝ զոր դպրոցէն ելլելէն ետքը կուզէր իր քովը պահել։

«Ատ ատենները քանի մը չաբաթ կ'ընէր որ հօրեղբայրը մեռած էր, ուր իրեն մնացած էր Պրէսի մէջ ունեցած անոր տունը։ Պարտապահանջներէն մէկը՝ որ տասը հազար ֆրանք կը պահանջէր՝ ատ տունը պիտի ծախէր։ Բայց քիչ մը գթալով, երկու ամիս ալ պայմանաժամ տուէր էր։

«Տիկ. տը Ֆավրէօզ կուտ մը չուներ թէպէտ գրպանը՝ բայց կուզէր ատ առիթէն ժամ առաջ օգուտ մը քաղել։ Ուստի Բուասօնիէր փողոցին մէջ դայեակի մը տունը վարձել ուզեց. հինգ հազար ֆրանք պահանջեցին. թէպէտ ատ շատ էր և անձայն պէտք էր տալ։

«Ուրեմն ինծի կը դիմէր ծառայութիւն մը խնդրելու համար. բայց ո՛չ թէ հինգ հազար ֆրանք ուզելու այլ այդչափ գումարի երաշխաւորութիւն մը՝ որովհետեւ տեղէ մըն ալ իրեն չէին վճարեր այդչափ գումար մը՝ առանց նշանաւոր վաճառականի մը երաշխաւորող ստորագրութիւնը տեսնալու։

«Նամակով մըն ալ ինծի կ'իմացուցէր որ երեք ամիսէն անպատճառ պիտի վճարէ առած գումարը. ուստի ես ալ առանց խնդիրին ետին առջին քընելու ստորագրութիւնս տուի։

«Երբ տոմսակը ներկայացուցի՝ չի կրցաւ գտնել. որով ե՛ս պարտաւորուեցայ գրպանէս տալ...» ըսաւ բարկութեամբ չեչտելով ատ վերջին բառերը։ «գողութեան մը զոհ եղած էի...»։

* * *

Կացութիւնը տաժանելի էր։

Ծան հօրը խօսքերուն չի դիմադրեց բնաւ ու տեսաւ որ կերակուրին ետքը բարկութիւնը իջեր էր։

Մատաղատի աղջիկին մտքին մէջ, ցաւագին արտայայտութիւն մը դրոշմուած էր։ Սիրտը գորովանքով լցուած էր տղայութեան այն բարեկամին՝ զոր բաւական ատենէ ի վեր չէր տեսած և որ դժբաղդ ըլլալու էր հիմայ։

Էմմանտ քանի տարեկան ըլլալու էր հիմայ որովհետեւ իրմէ մէկ տարեկան մեծ էր։

Թոքէմ. ՇԱՀԻՆ

(Շարունակելի)

սերը, հրամանատարը, սպաները և նաւաստիները լուսանկարից Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու համար։

—Այս. հրամանով, կայս. Պալատին խոնանոցէն ամեն օր ուտելիք են. պիտի տրուի «Ակորատթ»ի սպաներուն և նաւաստիներուն։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.— Ծովային նախարարութիւնը բանակցիլ սկսած է Գրուբի Կերմանիա նաւաշինին հետ, ծովեզերքներու պաշտպանութեան ծառայելիք զրահապատ նաւի մը շինութեան համար։

Բ. ԴՐԱՆ ՄԷՋ.— Պարսկաստանի, Ամերիկայի, Ռումանիոյ և Հելլէն դեսպանները առջի օր տեսակցեցան Բարձր Մեծ Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ.— Ռումանիոյ երկրագործական գործիքները քննող յանձնաժողովը Շքոտարի կղզիները պիտի երթայ, որպէս զի այդ նոր մեքենաները հոն գործածել տալով երկրագործութիւնը զարգացնէ։

ՄՈՒՇԻՆորընտիր կառավարիչ Մահմուտ փաշա իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ առջի օր։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին Տէրա-Զիրքա մասը, որ 95 քիլոմէթր երկայնութիւն ունի, աւարտած ըլլալով, բացումը մեծ շքով և հանդիսաւորութեամբ կատարուեր է Վեհ. Սուլթանին ֆանակալութեան տարեդարձին օրը։

ՈՒԼԱԳԻ Բ. ատաճան չնորհուեցաւ տար մասլոյ դիւանին միմէյեվ և «Սերվէթ» ու «Մաղիմաթ» լրագիրներու խմբագիր Ձէլալ Ինանի պէյին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան խորհրդական Մ. Պաբոթ, որ Բարիզ կը գնուէր, Պոլիս եկաւ առջի օր։

ԹՈՒՐՔԻՒՀԵԼԼԷՆ առեւտրական դպնագրին յանձնաժողովը այսօր պիտի չրուներակէ իր խորհրդակցութիւնները։

ՍՕՖԻԱՅԻ մէջ և շրջակաները վերջին 15 օրերուն մէջ, աւազակային դէպքերը շատցած են, կ'ըսեն պուլկար թերթերը, և նոյն իսկ ցորեկ ատեն հրապարակաւ կ'ապատակեն այդ չարագործները։

ԴԵՂԻ վաճառականներու մթերատնոցները պիտի քննեն Բժշկ. վարժարանին քիմիագէտ հաղարապետ Վասիլ էֆ., դեղարաններու քննիչ Թահիր պէյ և առողջապահական քննիչ Արիֆ պէյ։

ՐԻԱՎՆԵՐ.— Հիճազի ու եէմէնի նահանգներուն նման, Ֆիզանի մէջ գործածուած բէյլներն ալ պիտի վերածուին արծաթ դրամներու։

ԼՈՆՏՈՆԻ Օսմ. դեսպանը երէկ Պոլիս հասաւ և ուղղակի կայս. Պալատ գնաց իր երախտագիտութիւնը մատուցանելու Վեհ. Սուլթանին։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ իտատիէ վարժարանները շրջանը 3էն 2 տարիի պիտի իջնայ, իսկ Բիւշտիներունը 3էն 4 տարիի պիտի բարձրանայ՝ դպրոցական յառաջիկայ տարեշրջանէն սկսեալ։

ՓՕԼԻԷՐԱ ԵՒ ԺԱՆՏԱԽՏ.— Ադէքանդրիա, Օգս. 22/4 Սեպտ.— Քօլէրայի Թահիրէի մէջ 22 դեպք և 19 մահ։ Հա՛ղ 9 դեպք և 8 մահ։ Բար—Սայիտի մէջ մէկ մահացու դէպք։ Միւս տեղերը 1019 դեպք 780 մահ։

ԱՖ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ հրդեհին մէջ ապահովագրական ընկերութիւնները 15,000 ոսկի միայն վնասած են։

—Գասապայի երկաթուղիին ընկերութիւնը բացի իր նախորդ տուածէն 200 ոսկի ևս տուած է ի նպաստ հրկիզեալներուն։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷԻ անօրէն Մ. Պլանշէնէ, Բարիզէն Պոլիս դարձաւ։

ՖԷՆԵՐԻ պատրիարքարանին նորոգութեան ծախքերուն համար Այնորզի յունական վանքերը 700 ոսկի ղրկած են։

ՍԷՑՏԻՒԷՕՑԻ մէջ (Այտրն) հաստատուած այգեգործութեան վարժարանին բացումը կատարուեր է։

ՂԱԼԱԹԻՈՑ անգլ. հիւանդանոցին չինութեան ի նպաստ, մէյ մէկ անգլ. ոսկի կ'առնուէր Վոսփորէն անցնող անգլ. բոլոր նաւերէն. անցեալ շաբաթէն մինչեւ երեքշաբթի, այդ կերպով 146 ոսկի գանձուած է։ Հիւանդանոցին ընդարձակման համար Ղալաթիոյ պետարակին մօտ քանի մը հին տուներ և գնուած են։

ԻՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐը

ՋՈՑԳ ՄԸ... ԱՄՈԼ.— Մաճարի Խանիներէն Բապաք Պօղոսի աղջիկը Վիրգինի, 6 տարիէ ի վեր ամուսնացած եր Միխալաքի անուն լուսայափոխի մը հետ և զաւակ մը ալ ունեցած։ Վիրգինի սակայն իր ամուսնութիւնէն առաջ արդէն իր սիրտը ուրիշի մը՝ Լեւոնի... վարձու տուած ըլլալով, պակին յանկարծ օրէն իր օթեւանը գաղտնօրէն բացած էր այդ երիտասարդ տարուրին առջեւ։

Այս ջուխտ մը ամուսնները չգոհանալով 6 տարուան այդ քալլը կեանքէն, անցած շաբաթ խօսք մէկ ըրած, գողնալով լուսայափոխին 200 ոսկին կը փախչին։ Սակայն իրենց այս նորածագ մեղրա...լուսինը երկար չտեւեր, որովհետեւ ոստիկանութիւնը կը ձերբակալէ զանոնք։

ԶԱԽԱՒԻՐ ԲԺԻՇԿ ՄԸ.— Էսքիշէի մէջ, Տոքդ. Խանճեան էֆ. վիրաբուժական գործողութիւն մը կատարելով Լուսինա անուն կնոջ մը ծիծին մէջէն՝ լէս օխայի չափ միսի կտոր մը հաներ է։ Սակայն հետեւեալ օրը ծիծին ետեւի կողմը կապուցած ըլլալով, նոյն բժիշկը ծոծրակէն մինչեւ մէջքը Նորէն չորս անգամ գործողութիւն կատարեր է։ Կինը ժամ մը ետք մեռեր է։

ՈՂՋԱԿԷԶ ԷՆԸ

[ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ԴԱՏ ՄԸ]

Զարաճճիութեան վարպետները փոքրիկ և դեռատի մանուկներ են միշտ, որոնք յաճախ չափահաս մարդոց մատնել չկրցածը կը գործադրեն։ Պղտիկները չարաճճիութեան ասպարէզին մէջ կատակերգակ հեղինակէ մը աւելի զաւեշտական տեսարաններ կը յօրինեն և ժողովրդային աւանդութեանց համեմատ շատ մը հանրային անուսնելի խնդիրներ, դատեր լուծուած են մատղաշ մատներու շնորհիւ։

Սակայն այդ միտքերը սակայն չարութիւնը ծայրայեղութեան տանելով մեծ վնասներու կ'ենթարկեն իրենց մեծերը։ Պղտիկներուն արիւնը տաք և երեւակայութիւնը աւելի յեղեղուկ ըլլալով մինչեւ իրիկուն հազար տեսակ չարութեան վրայ կը մտածեն և կը ձեռնարկեն մանաւանդ մեր Սիսի անկիրթ տղաքները որոնք այս մասին աներկբայապէս կը գերազանցեն ուրիշ շատ մը քաղաքներու մանկիքը, որովհետեւ գրեթէ ժառանգական է անոնց մէջ դիւրաշարժ երեւակայութիւն մը, երգիծաբանական աւիւն մը և վնասաբերութեան փափաք մը, որ միացած է իրենց փոքրիկ գանկին մէջ։ Սեցի չարաճճի մը իր թաղին ասնէքն է։

Անցեալ օր հաղիւ 5-6 տարեկան չորս տղաք բնակարանը պարապ գտնելով ցածկեկ պատնէշէ մը վար կը սպրդին լուսելեայն և կը սկսին գաւիթին մէջ իրենց չարութեան առարկայ փնտռել՝ մուկ ակնկալող կատուի մը պէս։

Եւ անա յանկարծ կը նշմարեն անկիւնը կապուած իշուկը, որ կը խոկար կարծես իր վաղուան ուտելիք ծեծին վրայ։

—Եկէ՛ք, կը գոռայ մէջերնէն էն սրամիտը, սա էշը խորովենք։

—Ծո՛, կ'ըսէ երկչոտը եթէ պոչերնիս ձեռք տանք ի՛նչ կ'ըլլայ վիճակնիս։

—Զայնդ կտրէ անպիտան, կը պոռայ երրորդ՝մը, չուտ գնա լուսափայտ գտիր սա մօտակայ տուներէն։

Մինչդեռ երկչոտը կը վազեր, ուրիշ մը վազելով կ'երթայ դրացուհի Գէնէյէ մը պատրուակով մը քանի մը լուցկի կը շորթէ և ակնթարթի մը մէջ բակն էր արդէն։ Հիմայ կը սկսին գործողութեան։ Իշուն վիզը կախուած յարդով լեցուն տոպրակը հանելով, անանունի փորին տակ կը տեղաւորուին և բոլորտիքը չոր խոտերով և շիւղերով կը պարարեն։ Չոր խոտի դէզին բոլորտիքը վառուած լուցկիները կը պտցուին, և դէզը իսկոյն բորբոքելով խեղճ կենդանին իր համեստովը կը բռնկի, և վայրկեան մը մէջ գլխէն մինչեւ պոչը կը հրկիզուի, որուն դիմաց տղաքը կոկորդալիր քրքիջներով կը կենային։ Անբաղդ անասունը մէկ օր հաղիւ կ'ապրի այս անգութ գործողութեան վրայ։ Տանտէրը ստահակներու մեծերուն դիմեց՝ որպէսզի վնասրէն իշուկին գինը. բայց անոնք բոլորովին մերժեցին, որով մարդը սարսուեցաւ Թաղ. Խորհրդարան դիմեր։ Չորս անառակները թաղեցւոց դիմացը բերուեցան, հարցաքննութիւնը չատ զուարճալի եղաւ։ Տղաքները նրատարաններու վրայ չարուած էին, ուր տաքերնին՝ հեռու դեռին դպչելէ՝ հաղիւ օդին մէջ կը տատաներ։ Իրենց եղած հարցաքննութեանց միջոցին տեսնելու բան էր այն չքմեղութիւնները, այն իրարանցումը. «Ո՛-ղ-բ-ա-ղ, տէրտէ՛ր դուն չ'բերի՞ր» կ'ըսէր մէկը։ «Մասդ՞ր դուն չէ՞ր չորս ձեռքով չիւղ ժողվողը» ուրիշ մը «Պէրէ Խրդէնէ՛ն դուն չէ՞ր իշուն վիզէն տոպրակը հանողը և խեղճ կենդանին չորս տաքէն պիտի կապողը...» Եւ այս միջոցին ձեռքով աչքով իրարու կ'սպառնային։

Այս անտեղութիւններուն առիթը միայն եօթը ամիս դպրոց և հինգ երկայն ամիսներ ալ արձակուրդ ըլլալն է։ Այս եղելութիւնը, կրնայ իրրեւ դաս ալ ծառայել ուրիշ չարաճճի տղոց։

Գ.

Սէ-

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՆՈՐ ԵՐԵՒՈՅԹ ԳԱԼՓԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻՆ

Այսչափ տարիէ ի վեր առանց վերին հակողութեան մը կը վարէին Խասգիւղի Գալֆաեան որբանոցը։ Այս տարի բարի նկատումով մը երկու անդամներէ բաղկացեալ խնամակալութիւն մը կազմուեցաւ։ Այդ խնամակալութիւնը, որուն անդամներն են Բարթող էֆ. Թէլեան և Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, բան գործ ըրած է Գալֆաեան որբանոցը կարելի բարեկարգութեամբ մը օժտել։ Սակայն կ'երեւի թէ այդ փափաքուած բարեկարգութիւնը առանց աղմուկի չպիտի ըլլայ, քանի որ կ'ըսուի թէ անտեսական տեսակէտով այնչափ լաւ մատակարարուած չէ մինչեւ հիմա յիշեալ հաստատութիւնը։ Արդէն սկիզբէն իսկ սխալ էր առանց վերին հակողութիւն մը թողուլ հաստատութիւնը որ ինքը իր վիճակին մէջ քալէ։ Գալֆաեան որբանոցը որոշեալ թիւով մայն որբեր ի՛ընդունի, և այդպէս ըլլալովը հանդերձ տակաւին որոշ կերպով ծանօթ չէ թէ ի՞նչ ծախք կ'երթայ տարեկան և ի՞նչ միջոցներով կը մատակարարուի այն, ո՞րչափ դրամ կը հայթայթուի և անոր ո՞րչափը կը ծախսուի։ Հաստակութիւնը չի գիտեր նաև թէ Գալֆաեան որբանոցը ի՞նչ տեսակ վարչութեան մը ենթարկուած է, որո՞նք են վարողները, ի՞նչ կը սովրին հոն գտնուողները, և որո՞նք են պաշտօնեաները, ի՞նչ կ'ունին անունք. և որչափ կ'օգտուին մասնաւորապէս և ձեռագործի տեսակէտով հոն պատսպարուողները։

Ահա ասոնք խնդիրներ են զորս կարեւոր է նկատողութեան առնել և անշուշտ Պատ. Խնամակալութիւնը իր պատրաստած տեղեկագրին մէջ մի առ նշանակած է և անոր մէջ գտնուող թերութիւնները մատնանշած։

Ցիշեալ որբանոցը կարեւոր հաստատութիւն մըն է։ պէտք է պահէ իր գոյութիւնը քանի որ աւելի եւս բարեկարգուելով կրնայ կրթական լաւ պաշտօնարան մը ըլլալ անտերունչ որբերու։

Հաստատութիւնը, որ հասարակաց նպաստովը կ'ապրի, չենք յիշեր որ տեղեկագիր մը հրատարակած ըլլայ ցարդ։ Արդէն մեր մէջ այդ տեսակ հաստատութիւններ տեղեկագիր չեն հրատարակեր ընդհանրապէս, որուն պէտք ունի անպատճառ սատարող ժողովուրդը, գոնէ գիտնալու համար թէ յուսալուս չի վատնուիր իր տուած լուման։

Մենք փափաքող ենք որ խնամակալները հաստ եղանակով մը կարդադրեն կարեւորը և յուսալի է որ մարապետն ալ պիտի համակերպի այն կարգադրութիւններուն որոնց պիտի ենթարկուի Որբանոցը, որով իր դժուար գործն ալ աւելի պիտի դիւրանայ։ Արդէն կը լսենք թէ Բիւրիկ մարապետ վերտին պիտի պաշտօնի անցնի, որուն համար շատ մը փափաքողներ և դիմումներ եղած են Պատրիարքարան։

ԿԵԴՐ. Վարժարանի Պատուիրակն և Աշխարհագրութեան ուսուցիչ Գրիգէր. Մարգարեան հրաժարական տուեր է՝ կարենալու համար իր բոլոր ժամանակը յատկացնել Բերայի չորս վարժարանաց, որոնց Տնօրէնութեան պաշտօնը այնքան գոհացուցիչ կերպով կը վարէ երկու տարիէ ի վեր։

ԳԱՆՏԻԼԼԻի եկեղեցւոյն նախկին ժամկոչը՝ Մշեցի Պ. Գրիգոր, որ նոյն եկեղեցիէն 5000 ղրշ. պահանջք մը ունենալով սատիպուած էր հրաժարիլ այդ պաշտօնէն, և Պատրիարքարանէն այն ատեն իրեն տրուած պաշտօնագիր մը, —որով հրաւէր կ'ըլլուր հասարակութեան Գանտիլի եկեղեցւոյն այս պարտքը բարեսիրաբար վճարելու յիշեալին,— գրպանը դրած մինչեւ ցարդ չէր կրցած ո՛ր և է գումար մը հաւաքել, խոհեմութիւն ըրած ըլլալով մէկու մը բերան չծռել, այս անգամ սակայն, յիշեալ ժամկոչը, ճարահատեալ դիմած է Ֆէրիգիւղի Տ. Դէօրգ քահանայ Անանեանին, որպէս զի Տէր Հայրը հաճի պէտք եղած բարեխօսութիւնն ընել որուն որ անկէ սոյնպահանջքին գանձման համար։

Շիտակը կը զարմանանք թէ Գանտիլլի Թաղ. Խորհուրդը ի՞նչպէս կրնայ թոյլատրել այս լուծը իր ուսերէն և զէթ ամսական մաս առ մաս վճարումներով չի կարգադրեր խեղճ ժամկոչին այս հաղիւը, քանի որ նոյնչափ գումար պարտք ունենալուն համար մուրհակ մըն ալ տուած է յիշեալին։

ՍԱՐԲԵԱՐ ԵԷՆի Մահալլէ ամարանոց գացող բնակիչները նկատելով որ բոլորովին զրկուած են հոգեւոր մխիթարութենէ, ամէն տարի որ կը փութան իրենց ամառնային բնակութիւնը հաստատել Վոսփորի այս գեղազարդ վայրին, մէջ փափաք յայտներ են եկեղեցի մը կառուցանել հոն և կ'իմանանք թէ նախնական խորհրդակցութիւններն ալ ըլլալու վրայ են այս օրերս։

Կը գովենք իրենց այս ձեռնարկը և կը յուսանք որ մօտ օրէն Սարբեարցիները իրենց գիւղական եկեղեցիին չինութեան կը ձեռնարկեն։

ՈՍԿԵՐԻՉ Մեծ. Եղիա էֆ. Քիւմիւշեան Ս. Աստուածածնայ տօնին օրը ինչպէս ամէն տարի, նոյնպէս և այս անգամ 122½ քաշ ընտիր խաղող նուիրած է Հիւանդանոցին։

ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ Ցակոբ էֆ. Մագպուլեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցին Մեծ. Սիմոն էֆ. Մազլումեան։

ՍԱՓՐԻՉ Հայ արհեստաւորներու կտակի տամադրութեան համաձայն, Գեր. Տ. Եղնիկ Ս. Եպիսկոպոս Ապահունի, յառաջիկայ երեքշաբթի օր (օգոստ. 27) հիանդանոցի Ս. Փրկիչ մատրան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն և Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ յիշեալ բարեսէր արհեստաւորներուն ննջեցեալներուն համար։

ՏԷՐ Բարթուղիմէոս Սրբազան, որ օգափոխութեան համար Պէյգօղ կը գտնուի մէկ քանի օրէ ի վեր անկողնոյ կը ծառայէ։ Երեկոյնէն ի վեր բազմաթիւ եկեղեցականներ և աշխարհականներ հիւանդասեր կ'երթան Ն. Սրբազնութեան որ թէև անհանգիստ էր սակայն վերջին պահուն մեր ստացած տեղեկութեանց համեմատ բաւական հանգստացած է։ Կատարեալ առողջութիւն կը մաղթենք Ն. Սրբազնութեան։

ԿԱՐԻՆԻ եկեղեցին և վարժարանը նորոգելու համար առջի օր հեռագրով 100 ոսկի ղրկուեցաւ Պատրիարքարանէն։ Այդ գումարը ի նպաստ Կարնոյ արկածեալներուն հանգանակուած դրամին մէկ մասն է։

ՎԵՀ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին օրը, Էսկի-Շէհիրի նորաշէն եկեղեցւոյն պաշտօնական բացումը կատարուեր է, ի ներկայութեան տեղւոյն Գայմագամ պէյին և ուրիշ պաշտօնեաներու։ Այդ առթիւ նորաշէն եկեղեցիին մէջ աղօթքներ եղեր են Ն. Կ. Վեհափառութեան թանկագին կենաց և արեւշատութեան համար։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը, առջի օր, արձանագրութեան դիւանի տեսուչ Մկրտիչ էֆ. Մելիքեանի քով ի պահ դրուած գաւառներէ եկեղեցական-թեմական գործերու վերաբերող կարգ մը գրութիւնները մակագրելով զանոնք պատկանեալ ժողովներու և խորհուրդներու անօրինութեան յանձնեց։

ԿԸ ԼՍԵՆՔ թէ Կիւմիւլճինայի եկեղեցին և դպրոցը շատոնց ի վեր փակուած ըլլալով, տեղացիք քահանայ մը և երաժիշտ ուսուցիչ մը պիտի խնդրեն Պատրիարքարանէն։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Ս. Խաչ Թաղ. Խորհրդոյ քառամեայ շրջանը օգոստ. 18էն ի վեր լրացած ըլլալով, Թաղական Խորհրդոյ անդամները Պատրիարքարանէն նոր ընտրութեան հրաւանգ խնդրելու պատրաստակամութիւն յայտնած են։

ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ, Խասգիւղի Գալֆաեան որբանոցի մատրան վերանորոգութեան համար 50 ոսկի նուիրած է, կ'ըսուի։

ԵՐԷԿ ճարտարապետ Մելիտոսեան էֆ. և որբանոցին խնամակալները Բարթող էֆ. Թէլեան և Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, մատրան շինութեան համար Խասգիւղ գացին և նախապատրաստութիւններով զբաղեցան։

Ճարտարապետ Մելիտոսեան էֆ. յայտարարած է թէ 50 ոսկւով կարելի է վերաշինել։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐՑԻՆԵՐ կը գանգատին թէ Թաղին Ս. Խաչ եկեղեցին լուսարարը ժամանակէ մը ի վեր, հակառակ սովորութեան, Խաչհանգիստի Լուրը պարտէզին Ջրմբարին մէջ չի լեցներ և Լուրը կը պահէ, որով ուխտաւորներ զուրկ կը մնան անկէց։ Այս մասին եկեղեցիին Աւագերէցին ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։

ԼՈՑՍ չաբաթաթերթի Չորդ թիւը հրապարակ ելաւ այս շաբաթու հետեւեալ նոր բովանդակութեամբ։

Տրխուր պատերներ.— Վահան Ս. Թօշիկեան։ Անակնկալը.—Գ. Թորոսեան։ Ինձի սիրած օրերդ ալ.— Ծամկանուն։ Կ'ըսեն.— Սամբակ։ Կղզիներու կեանքէն.— Լիլա։ Սիրահար վարժապետը.— ***։ Հասցէներ (Գումգարուցի կինը).— Էլվիր։ Անկապ հարցումներ.—Էս-Սէ։ Կամիթներ.— Անկեղծ բառարան.—Ծաղկաքաղ Ցերեկուք։ Դէս-Դէն։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Գարգիւլ՝ եկեղեցւոյ դիմաց Զբաղքեան դեղարանը միջատասպան թարմ ու ազդեցիկ փոշի միշտ պատրաստ կը գտնուի գոհացուցիչ գինով։

ՍԱՐՐԱՖԻՏ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսկ. Ուսմ. ոսկ. գաբ.	31—33½
» » էն եւրքսէք	31—33
» » էն աչաղը	32—01
Բումէլի չըմէնդ. ագչմ գաբան.	122—50
» » էն եւրքսէք	123—50
» » էն աչաղը	122—50

ՊԱՆԳԱ ԱԳԻՍԻՕՆԼԱՐԸ

Ռէժի ազպինը Օս. լիր.	—
Սիկարէթ Ա.	0—20
» Բ.	—87
Թրամվայ	5—47½
Ժուրնանս	1—32½
Օսմանիան Թրամվայ	496—
Ասիւրանս	3—80
Գոբզորասիոն	0—08
Գոմմէրսիալ	0—09
Լոյիտ	75—50
Պանգ Նասիոնալ տը Կրէդ	420—
Թրանսվասալ	151—
Ըլխթըմ Թանվիլաթը	496—50
Անտասոլը չըմ ազսիոնը	10—50

ԱԳՕՂԷԼԷՐԻՆ ՖԻԾԱԹԸ

Օսմ. լիրաը 100 ղրշ. տան	ղրշ. բր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—03
Մէճիտիէ	102—10
Ինկիլիզ լիրաը	110—04
Ֆրանսզ ալթունը	87—20
Բօլ	90—
Գրէմից ալթունը	51—06
Գուրպոն գայիմի	8 - 60

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 4 սեպտեմբեր

Ինկ. էհսամը Ինկ. լիրաը	93 - 87
Օսմ. էհսամը գաբանաը	29—50
» » Բ	55—52
« » Գ	31—50
Օսմանլը Պանգաը	13—35
Մըսրը Տուլ. մուլթահը աէ	108—75
Պուլկար խթիգրաղը	94—
Գոմպիո Բարիզ 3 այ վաստէ	25—33¾
Թրանսվասալ	6 -18
Շարթրէթ	3—37

Բարիզ 4 սպտ.

Ֆրնս էսհ. 3% ֆր.	101—52
Եէնի Օսմ. էհսամը գաբանաը	29—50
Բումէլի չըմէնտրիֆէրի	127—50
Իթալիա էհսամը	103 - 07
Բուիորիթ Թիւրք	584
Օսմանիէ	482—
Տուան Օթոման	515—
Սբանեալ	84 - 35
Թրանսվալ	158—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	110—50
Զարթրէթ	87—

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	109 -25
Բարիզ 3 այ վաստէլի	22—98¾
Ֆիորէն Մանատ	21—88

Վիէննա 4 սեպտ.

Լօնտրա իւղէրինէ գասպիո	239—70
Բումէլի չըմէնտրֆէրի ֆր.	119—
Օսմանլը Ռէժի ազսիոնը	324—

Պէրլին 4 սեպտ.

Բումէլի չըմէնտրֆ. (մարգ)	125—
Լօնտրա իւղէրինէ գասպիո	20—325

ՇՈՂԻԿԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Գիւղն՝ ուր կը բնակէր նա՝ Մուշի դաշտի բազմամարդ ու կանանչազարդ գիւղերէն մինն էր, նորից հիմնուած այն նախապատմական աւաններէն միոյն աւերակին մօտերը, որոց համար կ'աւանդուի թէ ջրհեղեղէն անմիջապէս վերջը չենցած են։

Վանակ մը կը բաժնէր գիւղական հին-հողապատ խրճիթները երկու մասի, անոնց տալով յաւէտ՝ առողջարար դիրք, և սիրուն տեսարան մը։ Այդ վանակը՝ որ գարնան ատենները կը յորդէ, կը ծովանայ և իր պրոր ջրերով կ'արշաւէ մինչ խրճիթներուն սեմերը, ամրան ատեն՝ ընդհակառակն՝ կը նուազի, կը քիչնայ, հաղիւ առուակ մը ճլճլացնելով՝ յաղուրդ տալու քանի մը ծարաւի ակն արտերուն, որոնցմէ քիչ մը անդին՝ ահագին տարածութեամբ՝ իր գալարուն ալիքներով կ'արշաւէ կ'անցնի ծերուկ Արածանին։ Եթէ ամրան կը ցամքի վանակը, բայց կը թողու իւր խոշոր փուլերէն չատերուն ստորոտները լայն և խորունկ լճակներ որոնց մէջ ամրան կը զովանան տաւար ոչխարներ, տօթակէզ գոմէշներ, և տապաստար հոտաղներ և գառնարածուհիներ։ Գեղական բացօդեայ բաղնիքներ են անոնք, բնութենէն պատրաստուած ու նուիրուած, և ամառնային չնորհ մը չունական ժողովուրդին։

Երբ արեւու տաքուկ ճառագայթները՝ նորեկ ծիծառնակներու նման՝ կ'այցելեն մեր տարին ու դաշտին, երբ տապէն կը սկսին հեւալ մարդիկ և կենդանիք՝ այդ լճակներն են, որ կը պատսպարեն, կը զովացնեն, կը մաքրեն զանոնք։ Շինականք անխտիր կ'այցելեն անոնց, և նուազ բացառութեամբ աղամարդիկ, փոքրիկներ կը լողանան իրենց ծոցին մէջ, իգական սեռէն միայն աղջկունք մասնակից են այս լոգանաց, հարսներուն և կնիկներուն համար արգելք և ամօթ է։ Գեղական պարկեշտութիւնը՝ բացօդեայ լոգանաց դէմ՝ կապած է անոնց ձեռք ու ոտքն։ Շատ քիչեր՝ այս վերջինները՝ պատեհութիւն կ'ունենան օգտուիլ լճակներէն, ընդհանրապէս՝ երբ առիթ գտնեն, անոնք կը դիմեն ամրանային Արածանիին, և լուացքի պատրուակով կ'արժրենան նորա զուլալ, անուշ կաղդուրիչ հոսանքներուն՝ և կը վայելեն՝ պահիկ մը՝ ձկներու զուարթ դրկիցութիւնը։

1883 Յուլիս 5ին գեղին ոչխարաց ճաշկիթը(*)տեղի կ'ունենար Արածանիի դալարաւէտ մէկ եզերքին վրայ։ Հոն էին գեղի բոլոր հարսներ և հարսնցու աղջիկներ միանգամայն։ Այս կերպ արտասովոր ճաշկիթներ՝ տարին քանի մը անգամ տեղի կ'ունենային, որոց ներկայ կը գտնուէին սիրոյ ետեւէ վազող երիտասարդներ եւս, որով առիթ կ'ունենային ակնարկներ փոխանակելու և սիրաբանելու իրենց սիրելիներու հետ։ Ներկայ էր և Շողիկը, ու չոկանը ձեռքին՝ արագ արագ կը հաւաքէր կթան ոչխարները։ Կիթը նոր սկսած էր՝ հասած էին արդէն քանի մը տղաքներ և մտած ոչխարներու մէջ կ'օգնէին աղջկանց։ Ամէնէն վերջը եկաւ Ցակոբը՝ գլխարկը կշտընկի դրած, և սալթան թեւանի ուսերուն վրայ։ Առոյգ, հուժկու, բարձրահասակ երիտասարդ մըն էր նա, և քիչ մը կարդացուոր, — կէս տիրացու, որ կրնար բեմն ելնալ, սարկեւագ-ուրեան ընել, ու ձայնց կարդալ։ Նախընտրելի փեսացու մը՝ յարգելի կնիկներուն և դիւրահաղորդ աղջիկներուց։ Տժգոյն էր Ցակոբը այսօր, և երեսը թթուած։ Նա չխառնուեցաւ մարդոց և անասնոց երամին։ Ճաշկրթոցի մտերը մոլինի մը հովի տակ աղբերակ մը կար, ուստի կը ծլնար արցունքի նման անուշ ջուր մը, որի պտտիկ առուակին մէջ կը պղպճային ոսկեղէն աւազահատիկներ, հոն նստաւ։ Իր ծանօթներ, ազգականներ քան — թերեւս քառասուն հեղ հրաւիրեցին, կանչեցին, ճչացին, Ցակոբ չշարժեցաւ, ձէն անգամ չհանեց. յուզուած էր, աչքերն սեւեռած աղբրի ակին, գաղտ-լաց կը լլկէր, և ամէն մէկ ակնթարթափին, արցունքի մէկ մէկ կաթիլ կը խառնէր անապակ ջրին։ Երկար նայեցաց էտ հալին մէջ, երբէք չէին հետաքրքրեր զինքն էնքան հարսներ, աղջիկներ, որք կերպ կերպ սիրաբանութիւնով իր աղբերակէն ջուր կը փոխադրէին։

Մէկիկ մը կար, իր արեւն ու առտուր, իր սիրածն ու պաշտածը, որ կը կոխոտեր իր սիրտն և կը վազուռեր ոչխարներու գառներու հետ։ Արեւը մոռթ էր Ցակոբին, էս Գէլլէ Բալլէյ մաղերն էին, որ լոյս կուտային տիրացուի աչքերուն, և կը ցնցէին. կը թթուէին զինքն ոտից-գլուխ։ Կարծես կորեր, տարեր էր նա իր սրտիկը, և յափշտակեր իր էութիւնը։ Ամէն մէկ աչք թարթելուն՝ Ցակոբ կը նայէր, և կը դառնար առուակին, որ անդադրում կը հոսէր, ու սրտակոտոր կը հառաչէր. «Անգութ, անհոգի, հեղ մը նայէ, հեղ մը յիշէ. պղպա՛ռ ես, ապառաժ ես, ինչ ես»։ Այս տրտունջը կը կրկնէր, կ'երեքներ ու կը չորեքներ։

Երեք ամիսէ ի վեր Ցակոբ զարկուեր էր Շողիկի չղէն՝ ու մէկ անգամ միայնակ արժանացած նորա համակիր նայուածքին։ Այնուհետեւ չկրցաւ տեսնուիլ, չկրցաւ խօսիլ։ Բայց կը յուսար։ Այդ օր՝ առաւօտուն՝ երբ իրենց դրկից Սարան ծանուցած էր իրեն արտակարգ ճաշկիթը, փուշ մը խրեր էր Ցակոբի թոքերուն, տաղեր էր անոր սիրոյ՝ առոր չարախօսութիւն մը ընելով։

— Գիտե՛մ, Ցակոբ, հիւքքման պիտի գաս, անոր համար՝ Շողիկին համար միայն. բայց ափսո՛ս քեզի, դուն ալ կը կարծես, Շուչիկը քո՞ւկդ է։

—Երեք ամսէ ի վեր իմս է, հապա ինչ գիտցար։

— Անխե՛լք, իմցե՞ր ես մեծօրէից ըսածը. «աղէկ է փորձուկ թանը, քան անփորձ մածունը»։

—Է՛, ի՞նչ ըսել կ'ուզես։

—Ի՞նչ ըսել. դուն Սարային բանի տեղ չես դներ, որ գլուխն երկնցուցած է ոտքերուդ տակը, աչքդ ձգեր ես Սիփանայ սարին՝ Շողիկին, որ երէկ՝ ձեզ համար բաւ թէ՝ չունը կը հայէ, կարանը կ'անցնի։

Սիրտնար սիրտը վարդից էլ փափուկ է, չուտ կ'առնուի, չուտ կը կոտրի, ուստի Սարայի քսութիւնը իր վերջը բացած էր արդէն այդ այրուած սրտին։ Ցակոբ հաւատաց, յուսահատեցաւ, խռովեցաւ, բայց չկրցաւ մոռնալ։ Զպիտի երթար։ չէր ուզեր երեւիլ հոն, ուր կը փէլար Շողիկը. բայց սէրը՝ դեւերէն դիւցազուններէն հզօր էր, կալուկապեց և առաւ տարաւ զինքը։

Իրողութիւնը սակայն՝ հակառակն էր Շողիկի սրտին մէջ Ցակոբի կասկածներու և Սարայի քսութիւններու դէմ։ Այս հուրնի հրեղէն աղջիկը՝ իրաւ որ մինչ երեք ամիս՝ իր սիրոյ չէր նուիրած իր վրայ սքանչացողներէն և ոչ միոյն։ Հարեւանցի համակրանքներ թերեւս ունեցած ըլլար, սէրը ջերմա-

---

(*) Ոչխարաց կէսօրուան կիթը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՆՈՐ ԵՐԵՒՈՅԹ ԳԱԼՓԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻՆ

Այսչափ տարիէ ի վեր առանց վերին հակողութեան մը կը վարէին Խասգիւղի Գալֆաեան որբանոցը։ Այս տարի բարի նկատումով մը երկու անդամներէ բաղկացեալ խնամակալութիւն մը կազմուեցաւ։ Այդ խնամակալութիւնը, որուն անդամներն են Բարթող էֆ. Թէլեան և Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, բան գործ

—Ինչպես, ինչպես, ինչպես... — ինքնամոռացությամբ կրկնում էր Ֆեդորը, — ինչպես... Ինչպես... Ինչպես...